

T.C
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMETTUÂT DEFTERLERİNE GÖRE
KIRKLARELİ’NİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI (Karakaş,
Cami-i Kebir, Yapraklı, Hatice Hatun, Ermeni Mahalleleri)

ADEM DERTLİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. RAŞİT GÜNDOĞDU

HAZİRAN- 2015

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Adem DERTLİ'nin "TEMETTUÁT DEFTERLERİNE GÖRE KIRKLARELİ'NİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI (Karakaş, Cami-i Kebir, Yapraklı, Hatice Hatun ve Ermeni Mahalleleri)" başlıklı tezi 03/07/2015 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Cengiz CEYLAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi elde etmek için gerekli olan koşulları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Mesut AYAR
Tarih Anabilim Dalı Başkanı

Bu tezi okuyarak içerik ve nitelik açısından incelediğimizi ve Yüksek Lisans derecesi almak için yeterli olduğunu onaylıyoruz.

Yrd. Doç. Dr. Raşit GÜNDOĞDU

Tez Danışmanı

Jüri Üyeleri:

Yrd. Doç. Dr. Raşit GÜNDOĞDU,
Yrd. Doç. Dr. Tank ÖZÇELİK,
Yrd. Doç. Dr. Veysi AKIN,

Kırklareli Üniversitesi

Kırklareli Üniversitesi

Trakya Üniversitesi

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Adem DERTLİ
10...07/2015

ÖZ

TEMETTÜAT DEFTERLERİNE GÖRE KIRKLARELİ'NİN SOSYO-
EKONOMİK YAPISI(Karakaş, Cami-i Kebir, Yapraklı, Hatice Hatun,
Ermeni Mahalleleri)

Dertli, Adem

Yüksek Lisans, Tarih

Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Dr. Raşit GÜNDOĞDU

Haziran 2015

Bu tez çalışmasında, H.1260 (M.1844) yılında Edirne Eyâleti, Vize Sancağı dahilinde Kırkkilise Kazası' na bağlı olan Karakaş, Cami-i Kebir, Yapraklı, Hatice Hatun ve Ermeni Mahalleleri' ne ait temettüat defterleri incelenerek, müslüman ve gayrimüslim ahalinin sosyal, ekonomik ve idari yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

İncelenen mahallelerdeki halk Yapraklı mahallesinde çoğunlukla Kalaycılıktan, Ermeni mahallesinde tarım ve hayvancılıktan; Karakaş, Hatice Hatun ve Cami-i Kebir mahallelerinde ise esnafılık, tarım ve küçükbaş hayvancılıkla sağlamaktadır. Büyükbaş, küçükbaş ve yük hayvanı olarak ise: inek, öküz, koyun, keçi, bargir, katır v.b. yetiştirmekte olup, küçük bir oranda ise arıcılık yapmaktadırlar. Ayrıca birbirinden farklı, çok sayıda meslek kolu vardır. Çobanlık, kalaycılık, aşçılık, terzilik, abacılık, berberlik, bakkallık vb. icra edilen mesleklerdendir.

Son olarak çalışmamızda bütün hane reislerinin tarım, hayvancılık ve meslek gelirleri hesaplanmış, ödemiş oldukları vergi-i mahsusa, aşar v.b. vergiler tablo ve grafiklerle ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Edirne Eyâleti, Vize Sancağı, Kırkkilise Kazası, Temettüat Defterleri, Sosyal, Ekonomik, Tarım, Hayvancılık, Vergi.

ABSTRACT

**SOCIO-ECONOMIC AND GOVERNMENTAL STATUS OF KIRKLARELİ RESPECT
TO TEMETTÜAT BOOKS
(KARAKAŞ, CAMİ-İ KEBİR, YAPRAKLI, HATİCE HATUN AND ARMENIAN
DISTRICTS)**

Dertli, Adem

MA, History

Thesis Instructor: Ass. Prof. Dr. Raşit GÜNDOĞDU

June 2015

Muslim and non-Muslim inhabitants' social, economical and governmental structures are exhibited in this thesis statement via temettüat books (statistical information about the social and economical data of the countryside of the Ottoman State) which belong to Karakaş, Cami-i Kebir, Yapraklı, Hatice Hatun ve Ermeni Districts within Kirkkilise District in Edirne Province's Vize Sanjak, in H.1260 (M.1844).

The Public who lived in these districts and villages have generally lived on by tinnerness in Bayraklı District, agriculture and animal husbandry in Armanian District; artisanship, agriculture and sheep animal husbandry for the Karakaş, Hatice Hatun and Cami-i Kebir Districts.

They were breeding cow, ox, sheep, goat, horse, garron, etc. as cattles and sheep and pack animals, and also active in beekeeping in a small portion. There are numerous different occupational groups as well. Shepherding, tinnerness, cookery, tailoring, aba making, hairdressing, grocery etc. were also professions carried out.

Finally all householder's agriculture, animal husbandry and profession income is calculated and their taxes like mahsusa tax, aşar (tithe) etc. are denoted with tables and graphics in our study

Key words : Edirne Province, Vize Sanjak, Kirkkilise District, Temettüat Books, Social, Economical, Agriculture, Animal Husbandry, Tax.

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Fermanı'ndan sonra 19. y.y.' da önemli olaylar yaşanmıştır. Bu değişimler içerisinde vergi adaletinin nasıl sağlandığı, çıkarılan yeni vergilerin halkın sosyal ve ekonomik hayatını ne şekilde etkilediği dikkat edilmesi gereken noktalar arasındadır. Bu amaçla H.1260 (M. 1844) yılında Edirne Eyâleti Vize Sancağı' na bağlı olan Kırklareli' nin sosyal, idari ve ekonomik yapısı incelenmiştir.

Kırklareli'nin sosyal ve ekonomik ve idari hayatını incelerken, kaynak olarak temettuât defterlerinden yararlanılmıştır. Bu defterler Kırklareli'nin değil, aynı zamanda o dönemki Osmanlı Devleti'nin sosyal ve ekonomik hayatı hakkında da çok önemli bilgiler vermektedir.

Bu tez çalışmam, Kırklareli' nin 19. yüzyıldaki genel yapısı hakkında ipuçları verirken, Osmanlı Devleti'nden günümüze gelen Kırklareli' nin sosyal- ekonomik ve idari yapısını anlamamızı kolaylaştıracaktır. Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmamda bana yardımcı olan, değerli danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Raşit GÜNDOĞDU ile değerli eşim Oya DERTLİ' ye teşekkür ederim.

Adem DERTLİ

Haziran, 2015

Kırklareli

İÇİNDEKİLER

BEYAN SAYFASI.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER.....	x
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRKLARELİ' NİN TARİHİ VE COĞRAFİ YAPISI	2
1.1. TÜRK İSLAM ÖNCESİ DÖNEMDE KIRKLARELİ.....	2
1.2. OSMANLI DÖNEMİNDE KIRKLARELİ	2
1.3. TEMETTÜAT DEFTERLERİNİN NİTELİĞİ VE KIRKLARELİ TEMETTÜAT DEFTERLERİ.....	3
1.3.1. Temettû Vergisi.....	3
1.3.2. Kırklareli Temettuat Defterleri	5

İKİNCİ BÖLÜM

TEMETTUÂT DEFTERLERİNE GÖRE KIRKLARELİ' NİN İDARİ, SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI	9
2.1. İDARİ YAPI	9
2.2. SOSYAL YAPI.....	9
2.2.1. Genel Nüfus Yapısı.....	9
2.2.2. Gayrimüslim Nüfus.....	11
2.2.3. Müslüman Nüfus.....	12
2.2.4. Halkın Kullandığı İsimler	14
2.2.4.1. Müslüman İsimleri	14
2.2.4.2. Gayrimüslim İsimleri	16
2.3. EKONOMİK YAPI	18
2.3.1. Mahallelerin Gelir Seviyeleri.....	18
2.3.1.1. Yüksek Gelirli Haneler.....	19
2.3.1.2. Düşük Gelirli Haneler.....	20

2.3.2. Tarım Gelirleri	21
2.3.2.1. Ekili-Dikili Alanlar	21
2.3.2.2. Ziraati Yapılan Tarım Ürünleri	23
2.3.3. Hayvancılık Gelirleri.....	25
2.3.3.1. Büyükbaş Hayvancılık.....	27
2.3.3.2. Küçükbaş Hayvancılık.....	29
2.3.3.3. Yüklü Hayvanları	30
2.3.3.4. Arıcılık.....	31
2.3.4. Meslekler.....	32
2.3.5. Gelir Getiren Diğer Alanlar	38
2.3.6. Sanayi.....	38
2.3.7. Yıllık Gelirler ve Ödenen Vergiler	38
2.3.7.1. Cizye Vergisi	39
2.3.7.2. Vergi-i Mahsusa.....	41
2.3.7.3. Aşar Vergisi	42
2.3.7.4. Diğer Vergiler.....	44
SONUÇ	45
KAYNAKÇA	47
EKLER	51
EK 1: KIRKLARELİ' NİN MAHALLE VE KÖYLERİNE AİT TEMETTÜAT DEFTERLERİNDEN ÖRNEKTRANSKRİPSİYONLARI	51
EK 2: KARAKAŞ MAHALLESİ TEMETTÜAT DEFTERİ ÖRNEĞİ	58

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Mahallelerdeki Tahminî Nüfus (H.1260-M.1844).....	10
Tablo 2: Mahallelerdeki Tahminî Gayrimüslim Nüfus(H.1260-M.1844)...	11
Tablo 3: Mahallelerdeki Tahminî Müslüman Nüfus(H.1260-M.1844).....	12
Tablo 4: Mahallelerdeki Müslüman Halkın Kullandığı İsimler.....	15
Tablo 5: Mahallelerdeki Gayrimüslim Halkın Kullandığı İsimler.....	16
Tablo 6: Mahallelerin Ortalama Gelirleri (H.1260-M.1844).....	19
Tablo 7: Mahallelerdeki Yıllık Geliri En Yüksek Hane Reisleri.....	20
Tablo 8: Mahallelerdeki Tarım Alanlarının Dönüm Olarak Hesapları.....	21
Tablo 9: Hane Başına Düşen Ortalama Ekili Tarla Miktarı ve Yıllık Geliri.....	22
Tablo 10: Mahallelerin Ürettikleri Buğday Miktarı.....	24
Tablo 11: Mahallelerin Küçükbaş, Büyükbaş ve Yük Hayvanı Sayıları....	25
Tablo 12: Mahallelerin Ortalama Hayvancılık Gelirleri.....	26
Tablo 13: Mahallelerin Büyükbaş Hayvan Sayıları.....	28
Tablo 14: Mahallelerin Küçükbaş Hayvan Sayıları.....	30
Tablo 15: Mahallelerin Yük Hayvanı Sayıları.....	31
Tablo 16: Mahallelerdeki Arıcılık.....	32
Tablo 17: Mahallelerdeki Meslek Kolları.....	33
Tablo 18: Mahallelerin Yıllık Gelirleri.....	39
Tablo 19: Gayrimüslim Halkın Cizye Vergisine Göre Ekonomik Durumları.....	41
Tablo 20: Mahallelerin Ödedikleri Vergi-i Mahsusa Toplamları.....	42
Tablo 21: Mahallelerin Ödedikleri Aşar Vergisi Toplamları.....	44

ŞEKİLLER

Şekil 1: Mahallelerde Yaşayan Tahmini Nüfus.....	11
Şekil 2: Mahallelerdeki Tahmini Gayrimüslim Nüfus.....	12
Şekil 3: Mahallelerdeki Tahmini Müslüman Nüfus.....	13
Şekil 4: Kırklareli’de Yaşayan Müslüman, Gayrimüslim Nüfus Oranları (Yüzde).....	13
Şekil 5: Mahallelerdeki Müslüman ve Gayrimüslim Nüfus Oranları.....	14
Şekil 6: Mahallelerdeki Tarım Alanlarının Dönüm Olarak Hesapları (Yüzde).....	22
Şekil 7: Mahallelerin Tarla Gelirlerinin Toplam Gelire Göre Oranları.....	23
Şekil 8: Toplam Buğday Üretiminin Mahallelere Göre Dağılımı.....	24
Şekil 9: Mahallelerdeki Büyükbaş, Küçükbaş ve Yüklü Hayvanı Oranları.....	26
Şekil 10: Gayrimüslim Halkın Cizye Vergisine Göre Ekonomik Refah	Düzeyi.41

KISALTMALAR

BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
DH.İ.UM	.:Dâhiliye İdâre-i Umûmiye
DH.ŞFR.	: Dâhiliye Őifre Kalemi
H	.: Hicrî
M.	: Miladî
ML.VRD.TMT.d	: Mâliye Vâridât Temettuât Defterleri
M.S.	: Milattan Sonra
nr.	: Numara
s.	: Sayfa
ŐD.	: Őûrâ-yı Devlet
v.b.	: Ve benzeri

GİRİŞ

Tanzimat Fermanı'ndan sonra 19. y.y.' da önemli olaylar yaşanmıştır. Maliye alanındaki değişimler içerisinde vergi adaletinin nasıl sağlandığı, çıkarılan yeni vergilerin halkın sosyal ve ekonomik hayatını ne şekilde etkilediğı dikkat edilmesi gereken noktalar arasındadır. Bu amaçla H.1260 (M. 1844) yılında Edirne Eyâleti Vize Sancağı' na bağlı olan Kırklareli' nin sosyal ve ekonomik yapısı incelenmiştir.

Bu tezimde H.1260 (M. 1844) yılında Edirne Eyaleti Vize Sancağı dahilinde, o dönemki adı ile Kırkkilise (Kırklareli) Kazasına bağlı Karakaş, Cami-i Kebir, Yapraklı, Hatice Hatun, Ermeni Mahallesi Köyü' nün sosyal, ekonomik, idari yapısı incelenmiştir. Bu mahallelerde yaşayan halkın geçim kaynakları, yetiştirdikleri tarım ürünleri, bu ürünlerden elde ettikleri gelirler ve ödedikleri vergiler, kullandıkları isimler, yaptıkları meslekler, tahmini nüfus oranları, hane sayıları tablolar ve şekiller ile açıklanmıştır. (M. 1844) yılına ait sosyal ekonomik ve idari hayat hakkında tespitlerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Temettüat defterlerinde Müslüman ve gayrimüslim halkın aynı mahalle içerisinde aynı deftere kaydedildiğı görülmüştür. Ermeni Mahallesi adı ile temettüat defterine kaydedilen mahallenin, Ermeni Mahallesi Köyü olduğı tespit edilmiştir. Ayrıca Bayraklı Mahallesi adı ile kaydedilen mahallede yanlış okuma yapıldığı, aslında Yapraklı Mahallesi olduğı tespit edilmiştir. Bu mahallelerde Müslüman ve gayrimüslim halkın birlikte yaşadığı tespit edilmiş, halkın çoğunluğunun gayrimüslim ahaliden olsa da yapılan meslekler, üretilen tarım ürünlerinde bir farklılık görülmemiştir. Bu veriler ışığında Kırklareli'nin çalışma konum olan bölgelerinde, sosyal hayatta birlikte yaşam prensiplerinin uygulandığı sonucuna ulaşabiliriz. 21.yy.' da bile yakalayamadığımız hoşgörü ve birlikte yaşam ahlakını tarihin tozlu sayfalarında görmekteyiz. Mezhepsel, dinsel, etnik mahallelere ayrılan günümüz toplumuna adeta mesaj vermektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KIRKLARELİ' NİN TARİHİ VE COĞRAFİ YAPISI

1.1. Türk İslam öncesi Dönemde Kırklareli

Kırklareli günümüzde Marmara Bölgesi'nin Trakya kesiminde bir ildir. Kuzeyinde Bulgaristan, doğusunda Karadeniz, güneydoğusunda İstanbul (Çatalca), güneyinde Tekirdağ (Çorlu, Muratlı, Hayrabolu); batısında da Edirne bulunmaktadır. Toprakları kuzeyden Bulgaristan sınırını oluşturan Rezve Deresi vadisi, doğudan Karadeniz, güneyden Ergene Irmağı ana vadisi ve batıdan ise Ergene Irmağı' na karışan Teke Deresi'nin su bölüm çizgisi olan sırtlarla kuşatılmıştır.

Kırklareli ilinin ilk olarak ne zaman kimler tarafından kurulduğuna dair kesin bir bilgi yoktur. Civarında bulunan höyükler çok eski yerleşim yerlerden biri olduğuna işaret etmektedir. Tarihi üzerine bazı çelişkiler bulunmakla beraber, Osmanlı kroniklerinin verdikleri bilgilere göre: Osmanlıların Rumeli' yi fetihleri devrinde Türk yurdu yapılan şehir merkezi takriben H. 768/M.1367 tarihinde Murad I tarafından ele geçirilmiştir (Edirne Vilayet Sallanamesi, 1309: 244).

1.2. Osmanlı Döneminde Kırklareli

Kırklareli, Sultan I. Murat döneminde 1367' de Osmanlı topraklarına katılmıştır. H. 1260 (M.1844) Temettuât defterlerine göre Edirne' nin Vize Sancağı' na bağlı bir kazadır. Bizanslılar zamanında “ Saranta Eklesia” olarak kullanılan şehrin adı, Kanuni Sultan Süleyman dönemi (1520-1566) kanunnamelerinde “ Liva-i Kırkkilise” (Akgündüz,1993:535), yine aynı kanunnamelerde Rumeli Eyaletleri sayılırken “ Kırkkenise” olarak ifade edilmektedir (Akgündüz, 1993: 558).

Edirne Vilayet Salnamelerindeki bilgilere göre: Heraklia Kırkkilise şeklinde yazılıdır (Edirne Vilayet Salnamesi, 1309: S.244.).

Osmanlıların şehri Kırkkilise olarak adlandırdığını görmekteyiz. Rumeli’ de ele geçirdikleri merkezlerin adlarını genellikle değiştirmemiştir. Ya eski ismi kendilerine göre çevirmişler ya da Türkçe karşılığına çevirmişlerdir. Kırkkilise adı Cumhuriyet dönemi 1924 yılına kadar kullanılmıştır.

1.3.Temettüat Defterlerinin Niteliği ve Kırklareli Temettüat Defterleri

1.3.1. Temettû Vergisi

Osmanlı İmparatorluğu Akdeniz’ den Avrupa’ya, Asya’dan Afrika’ ya pek çok kıtada hüküm sürmüş, büyük bir imparatorluktur. Bu imparatorluk, tarihçilere çok kıymetli arşiv malzemeleri sunmaktadır. Bu malzemeler siyasî, askerî, hukukî, dinî, kültürel, ekonomik ve sosyal tarih açısından pek kıymetlidir. Bu açıdan bakıldığında “Temettüat Defterleri” Osmanlı İmparatorluğu’nun 19. yüzyıl sosyal ve ekonomik tarihi hakkında değerli bilgiler vermektedir.

Osmanlı İmparatorluğu’nun bu kadar uzun soluklu oluşunda sağlam temellere oturduğu vergi sisteminin payı büyüktür. İmparatorluğun klasik çağında toprağa dayalı vergi sistemini kayıt altına aldığı en önemli araç “Tahrir Defterleri”dir. En eski örneklerine 15. yüzyılda rastladığımız tahrir defterleri bir ölçüde temettüat defterlerinin öncüsüdür. Ancak, imparatorluk ömrünün sonuna kadar klasik vergi sistemini koruyamamış, dolayısıyla da tahrir defterleri de değişikliğe uğramıştır. Özellikle 19. yüzyılda Tanzimat Fermanı’yla birlikte vergi toplama konusunda yeni arayışlara gidilmiştir. Örfî vergiler kaldırılarak yerine an-cemaatin vergi adıyla tek bir vergi getirilmiş, halkın verdiği vergiler bir miktar indirimle başka bir vergi şeklinde tahsil edilmeye başlanmıştır. Bu vergi hiçbir zaman iltizama verilmedi. 1856 Islahat Fermanı ile vergiler yeni düzenlemeye tabi tutuldu. An-cemaatin vergi yerine emlak, arazi ve temettû vergileri ayrı ayrı tahsil edilmeye çalışıldı. Bu amaçla Tanzimat yöneticileri tahrir çalışmalarına hemen başladılar. Fakat altyapı eksikliğinden dolayı istenilen sonuç alınamadı (Saydam, 2002: 277).

Osmanlı Devleti'nde 1839'da ilan edilen Tanzimat Fermanı'nda, vergilerde adalet ve maliyede düzenleme konuları oldukça önmeli bir yer kaplıyordu. Temettû vergisi bu amaçlarla çıkarılmıştır diyebiliriz. Bu vergi herkesin kazancıyla mütenasip olarak devlete verdiği bir vergi türüdür (Kamus-ı Türkî, 2011: 344). Tüccar ve esnafın senelik kazançları üzerinden alınan vergi hakkında kullanılan bir tabirdir. Arapça kâr etmek anlamına gelir. Sultan II.Mahmut zamanında ihdas olunan ihtisap vergisidir (Pakalın, 1983: 453). Bu vergi şehriye-i dekâkin, yevmiye-i dekâkin adlarıyla tüccar ve esnaftan alındığı gibi bütün yenilecek ve sarf edilecek maddelerden, maden ve mücevherlerden, dokuma ve sair ürünlerden de belirli miktarlar dahilinde alınırdı. Tanzimatı müteakip bu ihtisap vergisi kaldırılarak doğrudan doğruya temettû vergisi ihdas olunmuştur (Yurtseven, 2013: 802). Temettû vergisi ilerleyen yıllarda kazanç vergisi adı altında alınmaya başlanmıştır. Bu kazanç vergisi ise, Osmanlı Devleti'nin oturtmaya çalıştığı yeni vergi sisteminde temettuât defterlerine kapı aralamıştır. Temettuât: Kazanç, fayda, yarar anlamına gelen temettû kelimesinin çoğuludur. Sözlükte yararlar, faydalar, kazançlar anlamına gelmektedir (Devellioğlu, 2000: 1073).

Tanzimat'ın getirmeye çalıştığı yeni malî düzenin bütün ülkede uygulanması mümkün olmamıştır. Çünkü bütün ülke topraklarının nüfus ve emlâk tahririnin bir anda yapılması mümkün değildir. Tanzimat'ın getirdiği yeni malî düzen önce Anadolu ve Rumeli'de bazı eyaletlerde, yani Hüdavendigâr, Konya, Aydın, Sivas, Ankara, Biga, Edirne, Rumeli, Silistre, Vidin ve Selanik eyaletlerinde uygulamaya konulmuştur (Arslan, 2002: 60).

Temettuât defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde Maliye Nezaretinin varidat kaleminde "ML.VRD.TMT" kaydıyla bulunmaktadır. 1988' e kadar bu seriden çok az deftere Maliyeden Müdevver ve Kepeci tasnifleri arasında rastlanmıştır (Kütükoğlu, 1995: 396). Temettuât defterlerinin tasnifi ve kataloglanmasında o tarihlerdeki idarî taksimat esas alınmıştır. Defterler, içindeki bilgiler esas alınarak alfabetik olarak eyaletlere ayrılmıştır. Her eyalet de kendi içinde alfabetik olarak kazalara ayrılmıştır. 1988' de kataloglanan defterler H. 1256-1261 (M. 1840-1845) tarihleri arasında toplam 17.747 adettir (BOA. Rehberi, 2000: 289).

Temettuât defterlerini ayrıntılı olarak ilk defa inceleyen Prof. Dr. Tevfik Güran'dır. Yine bu alanda Prof. Dr. Mübahat Kütükoğlu'nun çalışmalarını da zikretmeliyiz. Mübahat Kütükoğlu'nun "Osmanlı Sosyal ve İktisâdi Tarihi Kaynaklarından Temettû Defterleri" adlı çalışması bu alanda önemli bir boşluğu doldurmuştur (Öztürk, 2003: 296).

Tanzimat Fermanı'ndan sonra yapılan temettuât sayımları yerel idareciler tarafından yapılmıştır. Temettuât defterlerine konu olan faal nüfus, sancak, kaza, kasaba, mahalle ve köy gibi yerleşim yerlerinde hane olarak ele alınmıştır. Her hanenin sahip olduğu emlak, arazi, hayvan, meslek gelirleri vb. gibi bilgiler ayrıntılı olarak kaydedilmiştir. H.1256 (M.1840) yılındaki sayımlardan, hazine adına vergileri toplama yetkisine sahip memurlar olan muhassıllar sorumluydu. Muhasılların denetiminde başlayan tahrirler ile adil ölçüler içerisinde bir vergilendirme yapılmak isteniyordu. Ancak, 1840 yılında düzenlenen tahrirlerde hakkaniyet gözetilmediği, tahrirde usulsüzlükler yapıldığı ve kazadan kazaya değişen oranlarda vergi miktarı belirlendiği iddiaları üzerine, bu ilk tahrir defterlerine itibar edilmedi (Bütün, 2001: 23).

Temettuât defterlerinin bir özelliği de sayımın sonunda, görevli ve sorumlu kişilerin mühürlerinin de yer almış olmasıdır. Ancak belirtmek gerekir ki, her Temettuât defterinin sonunda mühür bulmak mümkün değildir (Kütükoğlu, 1995: 398). Tahriri tamamlanan defterler muhassıllar tarafından İstanbul'a götürülür, Maliye Nezareti'nde incelendikten sonra Meclis-i Vâlâ'da görüşülüp padişah iradesiyle onaylandıktan sonra tekrar eyaletlere, oradan muhtar ve papazlara kadar giderdi (Kayhan, 2006: 15). Temettuât defterleri hazırlanırken birçok masraf ortaya çıkardı. Bunların başlıcaları: kâtip aylıkları, yazım sırasında kullanılan kırtasiye malzemeleri, kâtiplerin kazalardaki perakende aşiretlerin emlak ve arazilerini yazmaya giderken kullandıkları beygirlerin ücretleridir (Gökmen, 2008: 77).

1.3.2. Kırklareli Temettuât Defterleri

Kırklareli temettuât defterlerinde Osmanlı Devleti'nin Edirne Eyâleti Vize Sancağı'na bağlı bir kaza olarak yazılmıştır. Bu defterler H.1260-1261

(M.1844-1845) yıllarına ait olup, İstanbul'da Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunmaktadır. Kırklareli temettuât defterlerine kayıtlı, incelediğim mahalleler toplam 4 tanedir. Bir tanede köy vardır. Bu 5 defterde kayıtlı mahalleler şunlardır: Karakaş, Cami-i Kebir, Yapraklı, Hatice Hatun ve Ermeni Mahallesi Köyüdür. Müslümanlar ve gayrimüslimlere ait karma defterlerdir, gayrimüslim ahali "Reaya" olarak belirtilmiştir.

Kırklareli Temettuât defterlerinin ilk sayfasına baktığımızda, mahallenin bağlı olduğu idâri birimler eyâletten mahalleye doğru sırasıyla yazılmıştır. Örneğin: "Edirne Eyaleti' nin havi olduğu kazalarından Vize Sancağı Kaymakamlığı dahilinde Kırkkilise kasabasında Karakaş Mahallesi' nin ahâli-i İslâm ve reayanın emlak ve arâzî ve temettuâtlarının mikdârını mübeyyin defteridir." (BOA, ML.VRD.TMT., nr. 6004/01).

Defterin başında yer alan bu açıklamadan sonra, vergi mükellefinin hane ve aile numarası yer almıştır. Temettuât kayıtlarındaki hane; bir evin avlusu, bahçesi, hayvan barınağı ve genellikle de içinde birden fazla ailenin ikamet ettiği geniş bir yaşam alanını ifade etmektedir (Bizbirlik ve Atar, 2009: 40). Dolayısıyla aynı hanede birden fazla ailenin yaşadığı söylenebilir. Ardından adı, baba adı, varsa unvan ve lakabı v.b. özellikleri yazılmıştır. Birisinin oğlu ise "bin" ya da "oğlu" olarak belirtilmiştir. Gayrimüslim ahali genellikle "veledi" şeklinde kaydedilmiştir. Örnek verecek olursak: "Ali bin Mehmed", "Ahmed oğlu Osman", "Kostandi veledi Dimitri".

Defterlerde hane reisinin ismi ve ünvanları yazıldıktan sonra, geçinmek için yaptığı meslekler yazılmıştır. H.1260 (M.1844)'tan önce tutulan temettuât defterlerinde ise vergi mükelleflerinin meslekleri yazılmamıştır. Mahallelerde yaşayan ahali genellikle tarım ve hayvancılık ile uğraşmış olsa da, çeşitli meslekleri icra edenler de bulunmaktadır. Hemen hemen her hane reisinin toprağı olduğu gibi, hiç toprak sahibi olmayan veya kira ile toprak işleyen hane reisleri de mevcuttur. Kırklareli temettuât defterlerinde, örnek olarak mesleklerle ilgili, "erbâb-ı zirâatten idüğü, bakkal esnafından idüğü, hizmetkâr idüğü" ibareleri bulunmaktadır.

Meslekler ile ilgili bölümden sonra, hane reisinin ödediği vergi-i mahsûsa miktarı; "Sene-i sâbıkada vergi-i mahsûsadan bir senede vermiş

olduğu, 85 kuruş” örneğinde olduğu gibi yer almaktadır. Ardından, hane reisinin yetiştirdiği tarım ürünü varsa, aşar vergisi ile ilgili bölüm gelir. O da; “Aşar olarak sene-i sâbıkada vermiş olduğu” şeklinde belirtilir. Bu ibarenin altına hane reisinin ürettiği tarım ürünleri yazılır. Bu ürünler genellikle; hinta (buğday), şair (arpa), çavdar, alef, üzümdür. Daha açık ifade etmek gerekirse, Karakaş’ ın 40. hanesine kayıtlı Mehmed Bin Mehmed’ in yetiştirdiği tarım ürünleri şöyledir:

Hinta, kile	5	Şair, kile	5	Çavdar, kile	2	Alef, kile	0,5
—	—	—	—	—	—	—	—
	62		25		3		2

Paydaki rakam verilen vergi miktarını ve paydadaki rakam ise vergi matrahını ifade etmektedir. Tarım ürünlerinden sonra, hane reisinin küçükbaş hayvanı varsa, onlar için ödediği vergi “Aded-i ağnam rüsûmu” şeklinde yazılarak belirtilmiştir. Hemen altına, eğer arıcılıkla uğraşıyorsa ödediği vergi “Bedel-i öşrü kovan” olarak yazılmıştır.

Hane reislerinin ekili tarlaları dönüm hesabına göre “mezrû tarla” ifadesiyle yazılmaktadır. Yan tarafına yıllık hâsılâtı kuruş olarak kaydedilir. Alt kısmına tahminen gelecek yılın hâsılâtı eklenir. Boş bırakılan tarlalar ise, yine dönüm veya evlek hesabıyla “gayr-i mezrû” ifadesiyle kayıt altına alınmıştır. Bir örnekle açıklamak gerekirse, ‘Karakaş mahallesi’ nin 69. Hanesine kayıtlı Hacı Mehmed bin Osman’ın tasarruf ettiği toprakların durumu şöyledir:

Mezrû tarla evlek	38	Hâsılât-ı senevîsi	H.1260	819
(ber-vechitahmîn)			H.1261	500
				+_____
				1319 Kuruş

Gayr-i mezrû tarla evlek 18

Daha sonra hane reisinin kaç dönüm bağı olduğu ve bundan kazandığı yıllık gelir kaydedilmiştir. Kiraya verilen ve kiralanan tarlalar da dönüm-evlek hesabına göre not edilmiştir. Bunlardan elde edilen kira geliri ve hâsılât ise ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

İncelediğimiz Kırklareli temettuât defterlerinde tarlalar ile ilgili bilgiler verildikten sonra hane reisinin varsa hayvancılık ile ilgili verileri işlenmiştir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar ve bunlardan elde edilen yıllık gelirler yazılmıştır. Kaydedilen büyükbaş hayvanlar sağmal inek, sağmal camuşineği, karasığır ineği, düğe, öküz, manda, tosun, malak, dana v.b. dir. Bazılarının bir yaşında dana, iki yaşında düğe, üç yaşında tosun gibi yaşları da verilmiştir. Büyükbaş hayvanlardan sonra, küçükbaş hayvanlar ve bunların yıllık hâsılâtları yazılmıştır. Defterlere yazılan küçükbaş hayvanlar şunlardır: sağmal koyun ve keçi, kısır koyun ve keçi, kuzu ve oğlaktır. Küçükbaşlardan sonra ise yük hayvanları yazılmıştır. Yük hayvanlarının yıllık hâsılâtı yoktur. Kaydedilenler şunlardır: bargir, kısırak, merkep, tay. Ayrıca gayrimüslimlerin yetiştirdiği domuz, canavar olarak yazılmıştır. Ardından arıcılıkla ilgili bilgiler verilmiştir. Arı kovanları adet olarak verilmiş ve kovan başına 5 kuruş yıllık hâsılât kaydedilmiştir.

Hane reislerine ait yukarıdaki bilgiler yazıldıktan sonra, son olarak elde ettiği toplam geliri ve bunların dışında varsa yaptığı diğer işlerin senelik gelirleri alt alta yazılıp toplanmıştır. Yine bir örnekle açıklarsak, Ermeni Mahallesi'nin 56. Hanesinde kayıtlı olan Hasan bin Ahmed' in yıllık gelir toplamı şöyledir:

Merkumun temettuâtı	1143
	250
	+_____
	1393 Kuruş

Kırklareli temettuât defterlerinin son kısmında ise, mahallelerin ödediği toplam vergi-i mahsûsa miktarları ve toplam gelirleri bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMETTUÂT DEFTERLERİNE GÖRE KIRKLARELİ' NİN İDARÎ, SOSYAL VE EKONOMİK YAPISI

2.1. İdari Yapı

Osmanlı Devleti 14. yüzyılda Trakya'ya geçtikten kısa bir süre sonra, 1361 yılında şehzade Murat ve lalası şahin tarafından Edirne gibi önemli bir şehri fethedilmiştir (İnalçık, 2009: 55 ; Finkel, 2007: 17). Trakya'nın hemen hemen tamamının fethi ise Sultan I.Murat'ın beylerbeyi Lala Şahin Paşa tarafından Filibe'nin alınmasından sonra gerçekleşmiştir (Roux, 2007: 329). Fethettiği toprakları, izlediği iskan politikası ile Türkleştiren Osmanlı Devleti, buralarda idarî yapıyı yeni eyaletler oluşturarak yeniden düzenlemiştir.

15. yüzyılda (1475) Rumeli'de adı geçen on yedi sancak beyliğinden birisi de Edirne'dir (İnalçık, 2010: 208).Çalışma konum olan Kırklareli 'Kırkkilise' adıyla Vize Sancağı'na bağlıdır.

2.2. Sosyal Yapı

2.2.1. Genel Nüfus Yapısı

Osmanlı Devleti'nde ülke nüfusu ile ilgili bilgi alabileceğimiz kaynaklar vergi, askerlik, toprak kayıtları v.b. amaçlar için düzenlenmiş defterlerden oluşmaktadır. Bunlar arasında tahrir, temettuât, cizye defterleri ile salnameleri zikredebiliriz. Fakat bu defterlerde genellikle vergi veren hane reisinin adı yazılmış, diğer aile mensupları kaydedilmemiştir. XIX. yüzyıldaki temettuât sayımları da benzer şekilde, devletin malî imkânlarını tesbit amacına yöneliktir. Sultan II. Mahmut bu amaçla 1829 yılından itibaren önce İstanbul' daki demografik ve malî değişiklikleri tesbit eden bir sayım yaptırmıştı. 1831 yılında da bütün ülkeyi kapsayan sayımlar yapıldı. Böylece her eyaletin nüfusu, taşınmaz malları ve gelir kaynakları yeniden tespit edildi (Tabakoğlu, 2002: 375). Sultan II. Mahmut (1808-1839)

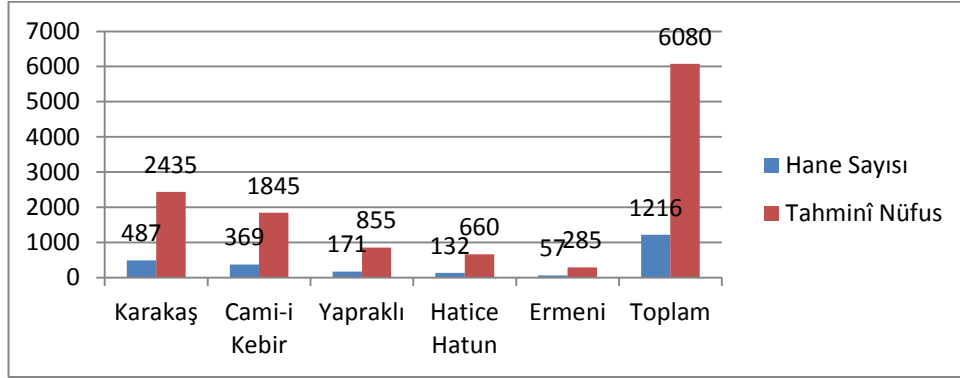
zamanında, 1831’de yapılan ve sadece erkek nüfusu kapsayan bir sayıma göre Anadolu’da 7-7,5 milyon kişinin yaşadığı tahmin edilmektedir. Yine 1844’te Sultan Abdülmecit (1839-1861) zamanında yapılan bir sayımda, bütün ülke nüfusunun 36,5 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir (Tabakoğlu, 2000: 166). Kısacası günümüz örneğinde kesin sonuçlar içeren bir nüfus sayımı söz konusu değildir.

Temettuât defterlerine baktığımızda nüfus miktarı olarak tahminî bir sayıya ulaşabiliriz. Bunun nedeni sayımda sadece hanedeki vergi mükellefinin kaydedilmiş olmasıdır. Aynı hanede yaşayan eş, çocuk, dede, nine v.b. diğer üyeler yazılmaz. Mahalle nüfusuna ulaşmak için bu çalışmada her hanede yaşayan tahmini kişi sayısı beş olarak kabul edilmiştir. İncelediğimiz defterlere göre Kırklareli kazası mahallelerinde toplam 1216 hane vardır. Her hanede beş kişi yaşadığını varsaydığımızda H.1260 (M.1844) yılına göre Kırklareli kazasının tahminî nüfusu 6080 olarak çıkmaktadır. Kırklareli’nin bugünkü nüfusu 31 Aralık 2013 tarihli adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre büyüklük olarak 54. Sırada yer almaktadır. Toplam nüfus 340,559’ dur (<http://rapor.tuik.gov.tr/reports/rwservlet?adnksdb> (01.06. 2015)).

Tablo 1: Mahallelerdeki Tahminî Nüfus (H.1260-M.1844)

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Tahminî Nüfus
Karakaş	487	2435
Cami-i Kebir	369	1845
Yapraklı	171	855
Hatice Hatun	132	660
Ermeni	57	285
Toplam	1216	6080

Tablo 1.' i incelediğimizde Kırklareli kazasında 5 mahallenin verilerine baktığımızda en kalabalık nüfusun 487 haneyle Karakaş Mahallesi'nde olduğunu, onu 369 haneyle Cami-i Kebir Mahallesi'nin izlediğini görmekteyiz. En az nüfus ise 57 haneli Ermeni Mahallesi Köyü' dür. (BOA, ML.VRD.TMT.,nr.6004,6010, 6011, 6018, 6019).

Şekil 1: Mahallelerdeki Tahminî Nüfus (H.1260-M.1844)

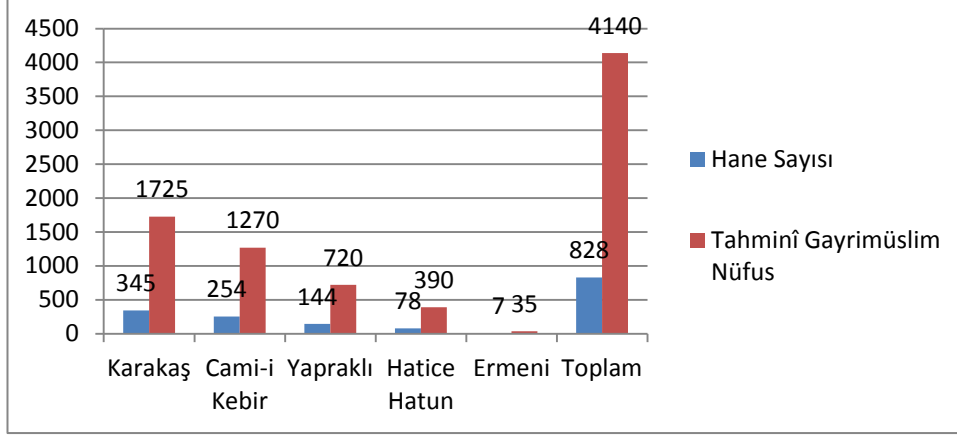
2.2.2. Gayrimüslim Nüfus

Kırklareli temettuât defterlerini incelediğimizde halkın yüzde yetmişinin gayrimüslim olduğunu görürüz. Şekil 4.'e baktığımızda bunu çok net anlayabiliriz. Şekilde ilk olarak gayrimüslim nüfusun çokluğu göze çarpar. Tablo 1.' de gösterilen toplam 1216 hanenin, 828 tanesi gayrimüslim vatandaşlara aittir. Bu da yaklaşık 4140 kişi anlamına gelmektedir.

Tablo 2.' de görüleceği gibi en az gayrimüslim Ermeni ve Hatice Hatun mahallelerinde yaşamaktadır. En kalabalık gayrimüslim nüfus ise sırasıyla Karakaş, Cami-i Kebir ve Yapraklı mahallelerindedir.

Tablo 2: Mahallelerdeki Tahminî Gayrimüslim Nüfus (H.1260-M.1844)

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Tahminî Gayrimüslim Nüfus
Karakaş	345	1725
Cami-i Kebir	254	1270
Yapraklı	144	720
Hatice Hatun	78	390
Ermeni	7	35
Toplam	828	4140

Şekil 2: Mahallelerdeki Tahminî Gayrimüslim Nüfus (H.1260-M.1844)

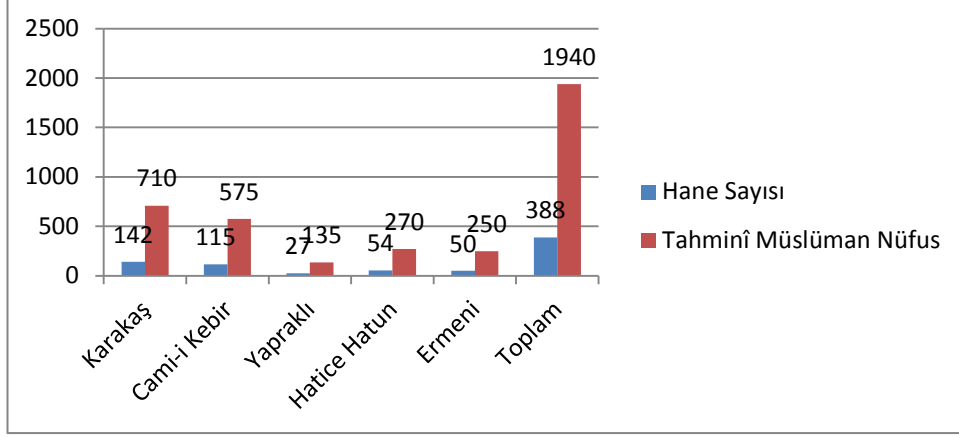
2.2.3. Müslüman Nüfus

Kırklareli’ de Müslümanlar nüfusun yüzde otuzunu oluştururlar. Tablo 1.’ de gösterilen toplam 1216 haneden, 388 tanesi müslümanlara aittir. Bu da 1940 civarında insan anlamına gelmektedir.

Tablo 3.’ ü incelediğimizde en kalabalık müslüman nüfusun sırasıyla, 115 haneyle Cami-i Kebir ve 142 haneyle Karakaş mahallelerinde yaşadığı görülür. En az müslüman nüfus ise, Yapraklı, Ermeni Mahallesi Köyü ve Hatice Hatun mahalleleridir.

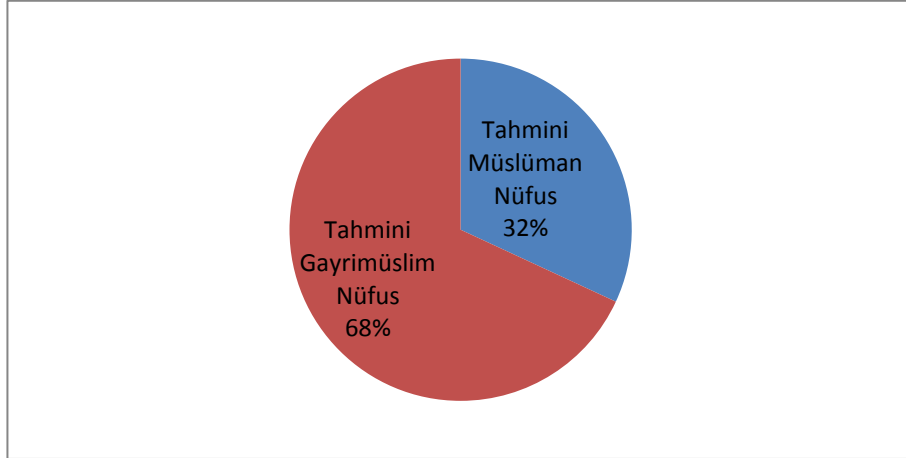
Tablo 3: Mahallelerdeki Tahminî Müslüman Nüfus (H.1260-M.1844)

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Tahminî Müslüman Nüfus
Karakaş	142	710
Cami-i Kebir	115	575
Yapraklı	27	135
Hatice Hatun	54	270
Ermeni	50	250
Toplam	388	1940

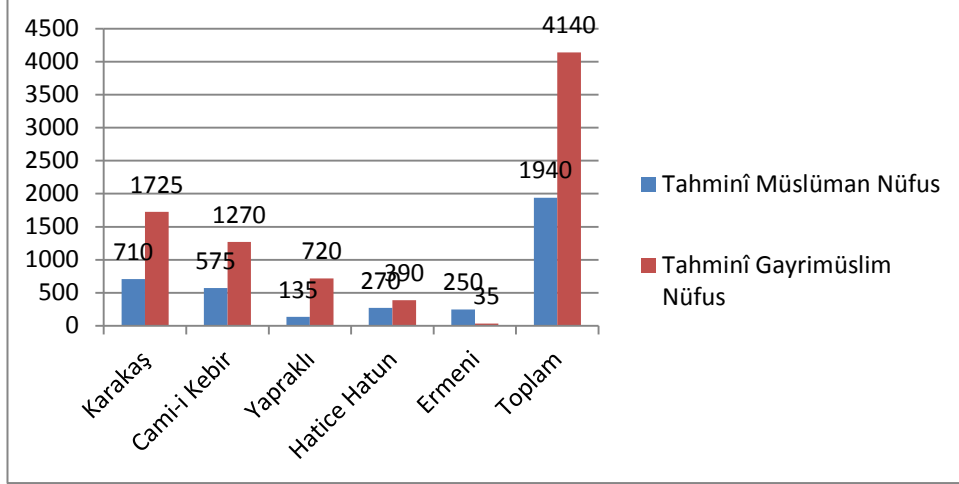
Şekil 3: Mahallelerdeki Tahminî Müslüman Nüfus (H.1260-M.1844)

Şekil 4.' te ise Kırklareli' de incelediğim 4 mahalle 1 köyde yaşayan halkın Müslüman, Gayrimüslim olarak yüzdelik cinsinden oranları verilmiştir. Buna göre nüfusun % 68' i Gayrimüslim, % 32' si Müslüman'dır.

Şekil 4: Kırklareli' de Yaşayan Müslüman, Gayrimüslim Nüfus Oranları

Şekil 5.'te ise Kırklareli' de aynı mahallede yaşayan halkın Müslüman, Gayrimüslim olarak tahmini nüfus sayıları birlikte verilmiştir.

Şekil 5: Mahallelerdeki Tahmini Müslüman ve Gayrimüslim Nüfus Oranları
(H.1260- M.1844)

2.2.4. Halkın Kullandığı İsimler

2.2.4.1. Müslüman İsimleri

Mahallelerde yaşayan müslüman halkın kullandığı isimlerin genellikle İslam dininin sembol isimleri ve peygamber isimleri olduğu görülür. Özellikle Peygamber Efendimiz (sav)'in ve akrabalarının isimleri en çok kullanılan isimler arasında yer almaktadır. Tablo 4.'ü hazırlarken en az 2 defa kullanılan isimler esas alınmıştır.

Tablo 4.'e göre müslüman halkın en çok kullandığı isim, Peygamber Efendimiz (sav)'in isminin Türkçeleşmiş hali olan Mehmed' tir. En çok tercih edilen diğer isimler yine Peygamberlerin adları ve İslam büyüklerinin adlarıdır. Sırası ile Ahmet, Mustafa, Ali, Hüseyin ve Hasan olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Mahallelerdeki Müslüman Halkın Kullandığı İsimler

İsim Listesi	Mahalle Adı					
	Karakaş	Cami-i Kebir	Yapraklı	Hatice Hatun	Ermeni	Toplam
Abdullah	2	6		2		10
Abdurrahman	2					2
Ahmet	10	21	3	9	5	48
Ali	7	13	5		6	31
Fatma Hatun	1				1	2
Halil		8	1		2	11
Hasan	3	4	3		5	15
Hüseyin	1	11	2	5	10	29
İbrahim	3	5		3	1	12
İsmail	1	2		2		5
Mahmud	2	1			3	6
Mehmet	28	25	4	9		66
Mustafa	19	9	2	5	6	41
Osman	5	1	1	5		12
Ömer	1	1				2
Ramazan		1	1		2	4
Sadık	2					2
Salih		1	1	1		3
Süleyman	6	2		2		10
Veli				1	1	2
Yahya	1			1		2

2.2.4.2. Gayrimüslim İsimleri

Mahallelerde yaşayan gayrimüslim halkın kullandığı isimler incelenirken en az 4 defa kullanılmasına dikkat edilmiştir. Nüfusun üçte ikisinden fazlasını gayrimüslimlerin oluşturduğu hesaba katıldığında, kullanılan her ismin tabloya alınması mümkün olmamaktadır. Aksi takdirde çok uzun bir tablo olacağı açıktır.

Tablo 5: Mahallelerdeki Gayrimüslim Halkın Kullandığı İsimler

İsim Listesi	Mahalle Adı					
	Karakaş	Cami-i Kebir	Yapraklı	Hatice Hatun	Ermeni	
Aleksi		2		2		4
Anastaş	1	4				5
Andon	1	2	1			4
Andreya	2	3				5
Atanaz	10	3	1	5		19
Benaki	6		4			10
Dimitri	5	13	7			25
Dimitraki	2	19	3			24
Dimo	8	5		2	2	17
Etnas	4					4
Gürge	12	5	5	3		25
Halizko	4					4
Hristaki	1	3				4
Hristo	10	2	8	4		24
İstoraki	2	2				4
Kaliko		1	3			4

Kiryak	5	9	2	1		17
Kosta	8	7	3	2	1	21
Kostandi	5	10	11	2		28
Matyu	4					4
Mihail	1	1	1	1		4
Mitra	18	2		4		24
Niko	13	3	4	2		22
Nikola	8	7	3	4		22
Prodan	4			1		5
Petko	4	1	2	1		8
Tanaş	5	15	7			27
Todori	12	5		9		26
Todoraki	2	6				8
Todosi			5			5
Ustoyan	21	9	2	10		42
Ustoyku	5	1		5		11
Yani		9		7		16
Yorgaki	4	5	4			13
Yorgi	5	6				11
Yorgo	5	2		5		12
Yuan	9	11				20

Tablo 5.'e baktığımızda 42 defa ile en çok tercih edilen isim “Üstoyan” dır. İkinci sırayı ise 28’ defa kullanılan “Kostandi” ismi almaktadır. “Dimitri, Hristo, Niko, Atanaz, Kosta, Dimitraki, Tanaş ve Todori” isimleri de çokça kullanılanlar arasındadır. Gayrimüslim halkın özellikle seçtiği bu isimler, onların Ortodoks Hıristiyan kimlikleri hakkında ipucu vermektedir.

2.3. Ekonomik Yapı

2.3.1. Mahallelerin Gelir Seviyeleri

Bu bölümde Kırklareli'nin mahallelerinde yaşayan halkın ekonomik durumu ele alınmıştır. Halkın ortalama geliri, yüksek gelirli haneler, tarım ve hayvancılık faaliyetleri, çeşitli meslek kolları, gelir getiren diğer alanlar, ödenen vergiler v.b. tablo ve grafiklerle ifade edilmeye çalışılmıştır.

Halkın ekonomik yapısıyla ilgili olarak ilk ele aldığımız konu mahallelerin ortalama gelirleridir. Ortalama gelirler hesaplanırken hanelerin bütün tarım, hayvancılık ve mesleki kazançları toplanmıştır. Buna göre Tablo 6.'ya baktığımızda Kırklareli mahallelerinin toplam geliri 856.739 kuruştur. Toplam geliri 1216 haneye böldüğümüzde, hane başına ortalama gelir 704,555 kuruştur. Mahallelerin toplam gelirine baktığımızda ilk sırayı 357,703 kuruşla Karakaş Mahallesi, ikinci sırayı ise: 211.689,5 kuruşla Cami-i Kebir mahallesi almaktadır. En düşük gelire sahip mahalleler ise: 72,423 kuruşla Hatice Hatun mahallesi ve 74.833,5 kuruşla Ermeni Mahallesi Köyü'dür.

Yine Tablo 6.'ya göre en çok gelire sahip Karakaş Mahallesi'nin sadece 132 hanesi 700 kuruşun üstünde ortalama gelire sahiptir. Geri kalan 355 hanesi ise: ortalama gelirin altında bir kazançta sahiptir. Bazı hanelerin temettuat kaydı bulunmamaktadır. Örneğin, Karakaş mahallesi 6004/0025 nolu deftere kayıtlı 44 numaralı hanede 'Mersumun kaynanası Babuşçu emlak ve arazi ve hayvanatı sairesi olmayub damadı Niko'nun maiyetinde geçinmekte olduğu' diye kayıtlıdır.

Tablo 6: Mahallelerin Ortalama Gelirleri (H.1260-M.1844)

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Toplam Gelir (Kuruş)	Hane Başına Düşen Ortalama Gelir	Ortalama +/-	OrtalamaÜstü Hane Sayısı	Ortalama Altı HaneSayısı
Karakaş	487	357.703	734.503	+	132	355
Cami-i Kebir	369	211.689,5	573.684	-	110	259
Yapraklı	171	140.090	819,239	+	67	104
Hatice Hatun	132	72.423	548,659	-	35	97
Ermeni	57	74.833,5	1,313	+	48	9
Toplam	1216	856.739	<u>704,555</u>		392	824

2.3.1.1. Yüksek gelirli haneler

Mahallelerdeki çok fakir haneler olduğu gibi, çok zengin haneler de oldukça fazladır. Öyle ki bu zengin hane reislerinin toplam kazançları birçok hanenin toplam gelirinden yüksektir. Bu nedenle Tablo 7. oluşturulurken en yüksek gelirli hane reisleri dikkate alınmıştır. Tablodaki hane reislerinin temettuât defterlerinde kayıtlı ekili-dikili tarlaları, hayvan sayıları, bağları, hanları, v.b. mal varlıkları bir hayli fazladır.

Tablo 7.'ye göre en yüksek gelire sahip hane reisi 24.670,5 kuruşla Karakaş Mahallesinden 73. No' lu haneye kayıtlı "Şakir Bey" dir. İkinci sırada 8966 kuruşla Cami-i Kebir Mahallesi 93 numaraya kayıtlı "Hacı Ahmed Bey" yer almaktadır. Üçüncü sırada ise 6425 kuruşluk geliriyle Yapraklı Mahallesi 14 No' lu hanesine kayıtlı "Mosku Veled Nikole" bulunmaktadır. Yüksek gelirli hane reislerinin mesleklerine baktığımızda hemen hemen hepsinin ziraat ile uğraştığını görürüz. Tabloya göre hepsinin toplam kazancı ise 45,617 kuruştur.

Tablo 7: Mahallelerdeki Yıllık Geliri En Yüksek Hane Reisleri

Mahalle Adı	Hane No	İsim	Toplam Gelir (Kuruş)
Karakaş	73	Şakir Bey	24.670,5
Cami-i Kebir	93	Hacı Ahmet	8966
Yapraklı	14	Mosku Veled Nikole	6425
Hatice Hatun	22	Sadık bin İbrahim	3213,5
Ermeni	6	Kara Ahmet bin Hasan	2342
TOPLAM			45.617,00

2.3.1.2. Düşük gelirli haneler

Kırklareli'nin mahallelerindeki düşük gelirli haneler incelenirken, yıllık gelir seviyesi 700 kuruş ve altındakiler hesaba katılmıştır. Buna göre Karakaş Mahallesi'nde 55 hane, Cami-i Kebir Mahallesi'nde ise 259 hane düşük gelirlidir. Hatice Hatun Mahallesi'nde 97, Yapraklı Mahallesi'nde 104, Ermeni Mahallesi Köyü'nde 9 tane hane düşük gelirlidir.

Mahallelerin geneline bakarsak, toplam 1216 hanenin 824 düşük gelirlidir. Bu hanelerin bazılarının hiçbir mal varlığı yoktur. Bazılarının birkaç hayvanı ya da birkaç dönüm toprağı vardır. Bazıları da geçimlerini hizmetkârlık ile sağlamaktadır. Örneğin: Karakaş Mahallesi 76 No'lu hane Mustafa bin Ali 108 kuruş, yine Karakaş Mahallesi 98 No'lu hanede merhum Ahmed efendi bin Mehmed zevcesinin geliri bulunmamaktadır. Bu verilerden yola çıkarak, Kırklareli'nin mahallelerinde yaşayan hanelerin yaklaşık yarısından fazlası düşük gelirlidir. Ancak Yapraklı Mahallesi'nin 147- 172 arası haneleri Müslüman isimleri ile kayıt altına alınmasına rağmen farklı vergilendirilmiştir; örneğin 148 numaralı haneye kayıtlı Süleyman bin Mustafa kalaycı esnafından olup 850 kuruş temettusu bulunmaktadır, evsat ibaresi ile belirtilmiştir, Yine 162 No'lu hane merhumun damadı Hüseyin bin Mehmed 280 kuruş geliri bulunmaktadır ve evsat olarak belirtilmiştir. Müslüman olmalarına rağmen!

2.3.2. Tarım Gelirleri

Mahallelerin tarımsal faaliyetleri ile gelirleri incelenirken, ekili-dikili alanlar ve yetiştirilen tarım ürünleri şeklinde iki kısma ayrılmıştır. Tarım alanları ekilmiş ve ekilmemiş tarla, bağlık, kiraya verilen tarla, olarak sınıflandırılmıştır. Yetiştirilen tarım ürünlerinden, halkın temel besin maddesi olan buğdayın toplam üretimi hesaplanmıştır.

2.3.2.1. Ekili-dikili alanlar

Kırklareli'nin mahallelerinde tarım topraklarının durumu Tablo 8.'de verilmiştir. Buna göre toplam mevrû (ekilmiş) tarla 2224,5 evlektir. Gayr-ı mevrû (ekilmemiş) tarla ise 2,200 evlek' tir. Buna ek olarak 1584 dönüm de bağlık mevcuttur. Yine Tablo 8.' e göre toplam 539 evlek kiraya verilmiş tarla, 2.288,5 evlek kiralanan tarla bulunmaktadır.

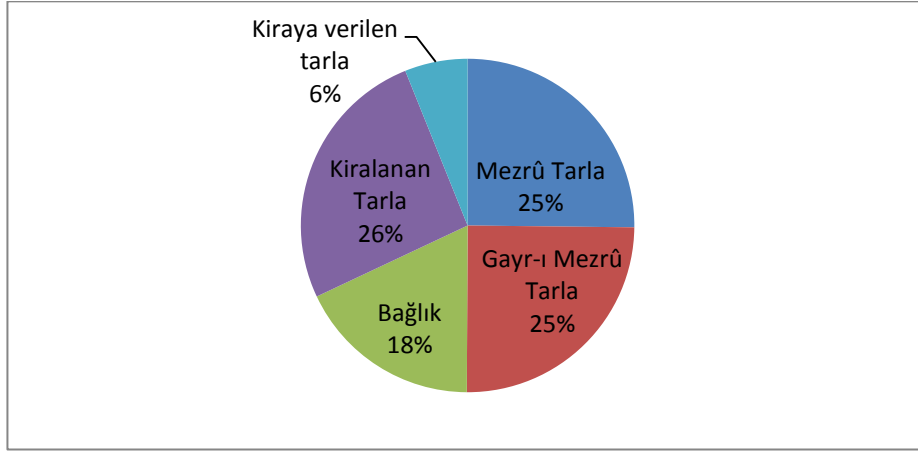
Tablo 8: Mahallelerdeki Tarım Alanlarının Evlek-Dönüm Olarak Hesapları

Mahalle Adı	Mevrû Tarla	Gayr-ı Mevrû Tarla	Bağlık	Kiralanan Tarla	Kiraya Verilen Tarla
Karakaş	758,5	1573	75,5	1890	521
Cami-i Kebir	287,5	339	888	371,5	-
Yapraklı	30	12	343,5	12	-
Hatice Hatun	313,5	22,5	201,5	15	18
Ermeni	835	253,5	75,5		
Toplam	2.224,5	2.200	1584	2.288,5	539

Tablo 8.' i incelediğimizde Ermeni Mahallesi 835 evlek ile en çok mevrû (ekilmiş) tarlaya sahiptir. Onu sırasıyla 758,5 evlek ile Karakaş, 313,5 evlek ile Hatice Hatun Mahalleleri izlemektedir. Grafik 6.' da ise mahallelerdeki tarım alanlarının evlek- dönüm miktarları yüzdeler olarak verilmiştir.

Başka köylerde de kiralanan ve sahip olunan tarlalar olduğu tespit edilmiştir. Örneğin Karakaş' ın 9. Hanesi Merkurumun tek kerimesi Behiye Hanım' ın Kafir Karyesinde 12,5, Açıklı Köyü' nde 4 evlek tarlası olduğunun kayıt edildiği görülmüştür. Ayrıca 10 numaralı hanede İbrahim

bin Mehmed' in Açıklı karyesinde 2 dönüm bağı olduğu kayıt edildiği görülmüştür.

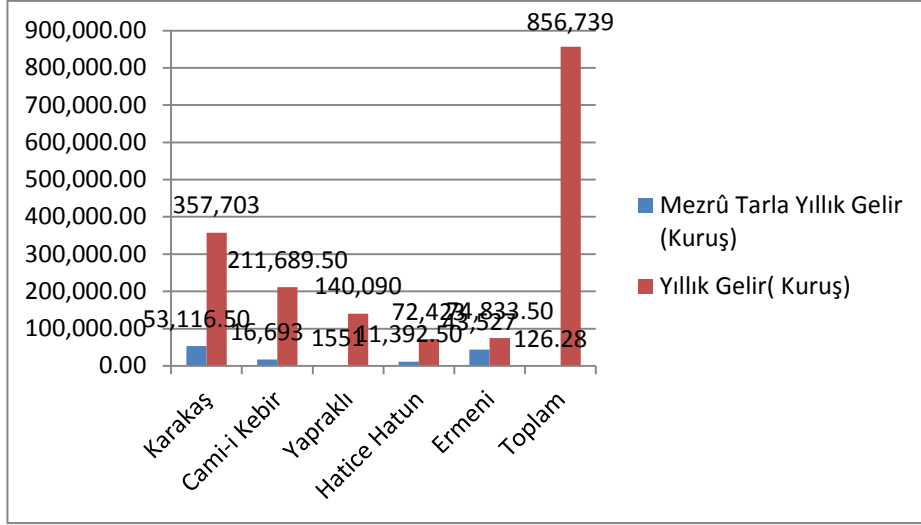

Şekil 6: Tarım Alanlarının Evlek Olarak Yüzdelik Dağılımları

Tablo 9.'da ise mahallelerin yıllık mevrû (ekilmiş) tarla gelirleri ile ortalama gelirleri verilmiştir. Tabloya göre ekili tarlaların toplam yıllık geliri 126,280 kuruştur. Bu rakamı toplam hane sayısına böldüğümüzde 103,848 kuruşluk hane başına düşen ortalama geliri buluruz. 5484 evlek toplam hane sayısına böldüğümüzde ise 4,509 evlek hane başına düşen ortalama ekili tarla miktarını elde ederiz. Yıllık gelir bakımından yine ilk iki sırayı 53.116,5 kuruş ile Karakaş Mahallesi ve 43,527 kuruş ile Ermeni Mahallesi Köyü almaktadır. Hane başına düşen ortalama ekili tarla bakımından ise ilk sırada 14,649 evlek ile Ermeni Mahallesi Köyü bulunmaktadır.

Tablo 9: Hane Başına Düşen Ortalama Ekili Tarla Miktarı ve Yıllık Geliri

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Mevrû (Ekili) Tarla	Mevrû Tarla Yıllık Gelir (Kuruş)	Hane Başına Düşen Mevrû Tarla Geliri	Hane Başına Düşen Mevrû Tarla	Ortalama Gelire Göre +/-
Karakaş	487	3619,5	53.116,5	109,068	7,432	+
Cami-i Kebir	369	659	16.693	45,238	1,785	-
Yapraklı	171	42	1551	9,070	0,245	-
Hatice Hatun	132	328,5	11.392,5	86,306	2.488	+
Ermeni	57	835	43.527	763.631	14.649	+
Toplam	1216	5484	126,280	103,848	4,509	2+ 3-

Şekil 7: Mahallelerdeki Tarla Gelirlerinin Toplam Gelire Göre Oranları

Şekil 7.'de ise mahallelerin yıllık mezrû (ekilmiş) tarla gelirleri ile toplam gelirleri karşılaştırılmıştır.

2.3.2.2. Ziraati yapılan tarım ürünleri

Kırklareli'nin mahallelerine baktığımızda tarım ürünleri bakımından çeşitlilik görürüz. Özellikle hınta (buğday), şair (arpa), çavdar, alef (hayvan yemi), üzüm, en fazla yetiştirilen tarım ürünleridir. Müslüman ve gayrimüslim ahali açısından buğday vazgeçilmez bir tarım ürünü iken; gayrimüslim ahali açısından ayrıca, üzüm üretimi son derece önemlidir.

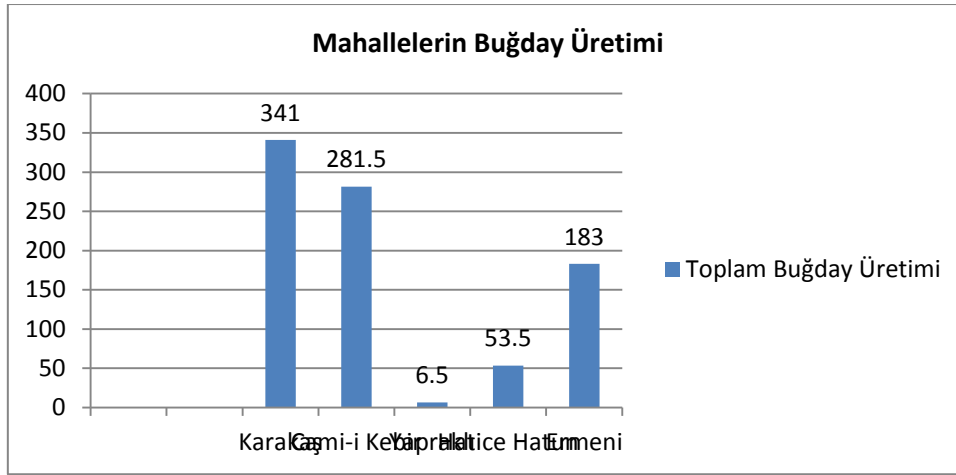
Tablo 10.' da mahallelerde halkın ürettiği toplam buğday miktarı kile cinsinden hesaplanmıştır. Kile, Arapça "Keyl" kelimesinin Türkçeleşmiş halidir. Özellikle kuru meyve ve hububat ölçümünde kullanılan eski bir ölçek anlamına gelmektedir. Ölçme, kile, tahıl, hububat ölçüsü, ölçek (Devellioğlu, 2000: 514 ; Kallek, 2002: 568). 1841 yılından itibaren Türkiye'de her yerde kile = 35,27 litredir. Yani 20 okkalık eski buğday ağırlığına eşittir. Eski buğdayın İstanbul' daki ağırlığının 20 okka, yani 25,656 kg olduğunu biliyoruz (Bozkurt, 2011: 148). Tabloda sadece buğday üretiminin verilmesinin nedeni ise halkın temel gıda maddesi olmasıdır.

Tablo 10.'u incelediğimizde toplam buğday üretimi 865,5 kiledir. Bu rakamı toplam hane sayısına böldüğümüzde, hane başına düşen buğday miktarının 0,711 kile olduğunu görürüz. Mahallelerde 341 kileyle Karakaş

Mahallesi ilk sıradayken, 281,5 kileyle Cami-i Kebir Mahallesi ikinci sıradadır. Hane başına düşen ortalama buğday üretiminde birinci sırayı 3,210 kileyle Ermeni alırken, onu 0,762 kileyle Cami-i Kebir izlemektedir.

Tablo 10: Mahallelerin Ürettikleri Buğday Miktarı (Kile) (H.1260-M.1844)

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Toplam Buğday Üretimi	Hane Başına Düşen Ortalama Buğday	Ortalamaya Göre +/-
Karakaş	487	341	0,700	-
Cami-i Kebir	369	281,5	0,762	+
Yapraklı	171	6,5	0,038	-
Hatice Hatun	132	53,5	0,405	-
Ermeni	57	183	3,210	+
Toplam	1216	865,5	0,711	2+ 3-

Şekil 8: Mahallelerin Ürettikleri Buğday Miktarı(Kile)(H.1260-M.1844)

Şekil8.'de ise toplam buğday üretiminin mahallelere göre oranları verilmiştir. Buna göre üretilen toplam buğdayın büyük bir kısmını Karakaş Mahallesi, en az bölümünü de Yapraklı Mahallesi sağlamaktadır.

2.3.3. Hayvancılık Gelirleri

Bu başlık altında, mahallelerde cinslerine göre büyükbaş, küçükbaş hayvan sayıları, hayvancılıktan elde edilen yıllık ve ortalama gelirler ile arıcılık faaliyetleri tablo ve grafiklerle ifade edilmiştir.

Cinslerine göre hayvan sayılarının verildiği Tablo 11.'e baktığımızda, Kırklareli'nin mahallelerindeki toplam hayvan sayısı 10,452'dir. Yine tabloya göre toplam küçükbaş hayvan sayısı 7967, büyükbaş hayvan sayısı 2310 iken, yük hayvanı sayısı ise 175'dur. Tablo 11.'i mahalleler bazında incelediğimizde Cami-i Kebir Mahallesi 4642 hayvan ile ilk sıradadır. Karakaş ise 1858 hayvan ile ikinci sırada yer almaktadır. 645 hayvan ile Yapraklı Mahallesi de son sırada bulunmaktadır. Küçükbaş bakımından 4174 hayvan ile Cami-i Kebir, büyükbaş bakımından da 1036 hayvan ile Hatice Hatun mahallesi listenin başında yer almaktadır. En çok yük hayvanı ise 83 hayvanla Cami-i Kebir mahallesidir.

Tablo 11: Mahallelerdeki Küçükbaş, Büyükbaş ve Yük Hayvanı Sayıları (H.1260-M.1844)

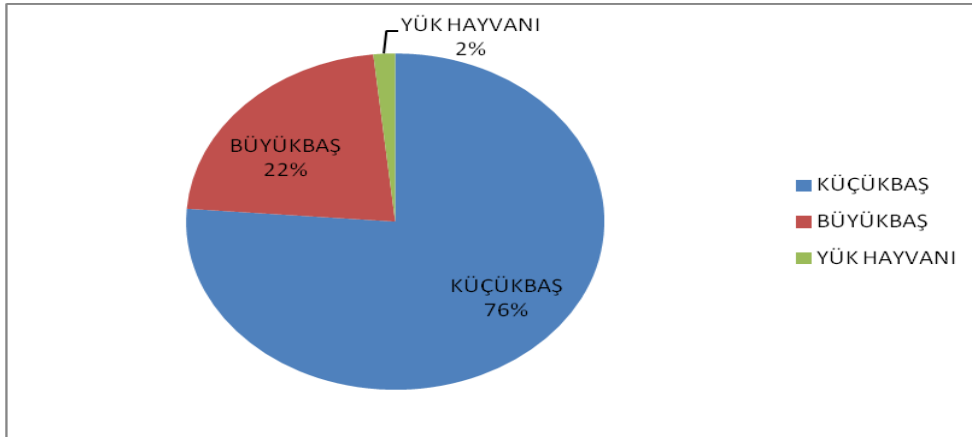
Mahalle Adı	Küçükbaş	Büyükbaş	Yük Hayvanı	Toplam	Hane Sayısı
Karakaş	1347	495	16	1858	487
Cami-i Kebir	4174	385	83	4642	369
Yapraklı	463	147	35	645	171
Hatice Hatun	721	1036	7	1764	132
Ermeni	1262	247	34	1543	57
Genel Toplam	7967	2310	175	10452	1216

Tablo 12.'de ise yıllık ve ortalama hayvancılık gelirleri gösterilmiştir. Yıllık hayvancılık gelirleri hesaplanırken, büyükbaş ve küçükbaş hayvanlardan elde edilen gelirler dikkate alınmıştır. Çünkü defterlere yük hayvanlarına ait herhangi bir gelir kaydı yazılmamıştır. Tablo 12.'de göre hayvancılıktan elde edilen yıllık kazanç 58.499 kuruştur. Hane başına düşen

ortalama gelir ise 48,107 kuruştur. 3 mahalle, hane başına düşen gelir bakımından ortalamanın üstündedir. 18,889 kuruşla yıllık olarak en yüksek gelire Cami-i Kebir Mahallesi sahiptir. Onu 15,198 kuruşla Hatice Hatun izlemektedir. Ermeni Mahallesi Köyü 184,771 kuruşla hane başına düşen en yüksek ortalama gelire sahiptir. Yapraklı Mahallesi ise 20,304 kuruşla hane başına düşen ortalama gelir açısından son sıradadır.

Tablo 12: Mahallelerdeki Ortalama Hayvancılık Gelirleri (H.1260-M.1844)

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Toplam Gelir (Kuruş)	Hane Başına Düşen Ortalama Gelir	Ortalama ya Göre +/-
Karakaş	487	10.408	21,504	-
Cami-i Kebir	369	18,889	51,188	+
Yapraklı	171	3.472	20,304	-
Hatice Hatun	132	15,198	115,136	+
Ermeni	57	10,532	184,771	+
Toplam	1216	58,499	<u>48,107</u>	3+ 2-

Şekil 9: Mahallelerdeki Büyükbaş, Küçükbaş ve Yük Hayvanı Oranları

Şekil 9. 'da mahallelerde yetiştirilen toplam hayvan sayısının büyükbaş, küçükbaş ve yük hayvanı şeklinde yüzdeler oranları ifade edilmiştir. Grafığe göre yetiştirilen hayvanların % 76' sını küçükbaş hayvanlar, % 22' sini büyükbaş hayvanlar ve % 2' sini de yük hayvanları oluşturmaktadır.

2.3.3.1. Büyükbaş hayvancılık

Halkın yetiştirdiği büyükbaş hayvan çeşitlerini gösteren Tablo 13.' te sağmal ve kısır inek, öküz, düğe, dana, tosun, manda, malak, boğa, camuş, buzağı ve domuz sayıları ayrıntılı olarak verilmiştir. İlginç bir nokta, gayrimüslim ahalinin yetiştirdiği domuz, temettuât defterlerinde "Canavar" olarak kaydedilmiştir.

Tablo 13.' ü incelediğimizde en çok yetiştirilen hayvanlardan birinin 229 adetle öküz olduğu görülür. Ancak çift olarak kayd edildiği için 458 adet yapar. Bunun nedeni öküzün tarla sürmekte kullanılmasıdır. Öküzler defterlere çift olarak kaydedilmiştir. Diğer hayvanlar ise sayıları adedince defterlere yazılmıştır. Yine tabloya göre en çok hayvanın 933 adetle inek yetiştirildiği görülmektedir. Bunların 717'si sağmal, 216'si ise kısırır.

Fakat nüfusun yüzde yetmiş birinin Hıristiyan olduğu Kırklareli'de domuz sayısının bu kadar az olması ilginçtir. Buradan da gayrimüslim ahalinin domuz etini fazla tüketmediği sonucu çıkarılabilir.

Tablo 13.' te mahallelerdeki büyükbaş hayvan varlığı açısından baktığımızda, Hatice Hatun mahallesi 512 hayvanla ilk sıradadır. İkinci sırada 495 hayvanla Karakaş Mahallesi, üçüncü sırada 385 hayvanla Cami-i Kebir mahallesi yer almaktadır. En az hayvan ise 147 hayvanla Yapraklı mahallesinde bulunmaktadır. Sağmal inek sayısı bakımından 378 adetle Hatice Hatun Mahallesi, kısır inekte 81 adetle Cami-i Kebir Mahallesi, öküzde 117 adetle Karakaş mahallesi, dügede 68 adetle Karakaş Mahallesi, danada 66 adetle Karakaş Mahallesi, tosununda 49 adetle Cami-i Kebir Mahallesi ilk sıradadır.

Büyükbaş hayvanlardan gelir getiren cinsler sağmal olanlardır. Defterlere "Sağmal inek, Sağmal karasığır ineği, Sağmal manda ineği, Sağmal Camuş İneği" şeklinde kaydedilmişlerdir. Sağmal Kara Sığır İnekleri yıllık 20 kuruş hâsılât getirirken, sağmal camuş inekleri ise yıllık 70 kuruş hâsılât getirmektedir. Yaşı küçük olan manda, tosun, malak, düğe v.b. hayvanlar da "Gelecek sene temettû olacağı, iki seneden sonra hâsılât alınacağı" gibi ifadelerle kaydedilmiştir.

Tablo 13: Mahallelerdeki Büyükbaş Hayvan Sayıları

Büyükbaş Hayvan Cinsleri	Mahalle Adı					
	Karakaş	Cami-i Kebir	Yapraklı	Hatice Hatun	Ermeni	TOPLAM
Sağmal İnek	85	95	61	378	98	717
Kısır İnek	77	81	29	16	13	216
Öküz(çift)	234	26	12	124	62	458
Düğe	68	67	18	21	22	196
Dana	66	19	21	30	27	163
Tosun	16	49	9		8	82
Manda		5				5
Malak					1	1
Domuz					3	3
İğdiş					20	20
Koşu camuşu					8	8
Boğa		1				1
Camuş	24	12	1		6	43
Kısır camuş	26	6	2	2	8	44
Camuş öküzü	3			3	1	7
Camuşdügesi	10	9			1	20
Camuş danası	3					3
Buzağı		8				28
Toplam	495	385	147	512	247	1786

2.3.3.2. Küçükbaş hayvancılık

Kırklareli'nin mahallelerindeki küçükbaş hayvanlara baktığımızda büyükbaşlara oranla daha fazla olduğunu görürüz. Yetiştirilen küçükbaş hayvan çeşitleri ve sayıları Tablo 14.'te ifade edilmiştir. Tabloya göre toplam küçükbaş hayvan sayısı 7.967'dir. En çok yetiştirilen hayvan 2.660 adetle kısır koyundur. İkinci sırada 2.211 adetle sağmal koyun yer alır. Tablodaki diğer küçükbaş çeşitleri ise sağmal keçi, kısır keçi, kuzu ve oğlaktır.

Mahallelere baktığımızda 4174 adet hayvanla Cami-i Kebir Mahallesi birinci, 1347 adet hayvanla Karakaş Mahallesi ikinci sıradadır. Yapraklı Mahallesi ise: 463 adet hayvanla son sıradadır. Yine Tablo 14.'e göre Cami-i Kebir Mahallesi 904 adetle sağmal koyunda, 1142 adetle kısır koyunda ilk sıradadır. Sağmal ve kısır keçide 528 ve 555 adetle Cami-i Kebir Mahallesi, kuzu da 672 adetle Cami-i Kebir birinci sırada yer almaktadırlar.

Büyükbaş hayvancılıkta olduğu gibi, küçükbaş hayvancılıkta da, ahali yıllık bir hâsılât elde etmektedir. Büyükbaş hayvancılığa göre daha az gelir getirmesine rağmen halkın küçükbaş hayvancılığı daha fazla tercih etmesi iklim, bitki örtüsü, yer şekilleri, coğrafi özellikler gibi nedenlerden olabilir.

Tablo 14: Mahallelerdeki Küçükbaş Hayvan Sayıları

Mahalle								
Hayvan Cinsi Mahalle	Sağmal Koyun	Kısır Koyun	Sağmal Keçi	Kısır Keçi	Erkek keçi	Kuzu	Oğlak	Toplam
Cami-i Kebir	904	1142	528	555		672	373	4174
Yapraklı	77	245	5	6		130		463
Hatice Hatun	244	273	119	52		33		721
Ermeni	444	388	234	196				1262
Toplam	2211	2660	952	869	56	846	373	7967

2.3.3.3. Yük hayvanları

Kırklareli'nin mahallelerinde yaşayan halkın yetiştirip yararlandığı hayvanlar içinde en azı yük hayvanlarıdır. Toplamda sayısı iki yüzü bile bulmayan yük hayvanlarının sayısı 175'dir. Tablo 15.' te hayvan sayıları ayrıntılı olarak verilmiştir. Buna göre tabloda yük hayvanları bargir (beygir), kısırak, tay, merkep şeklinde sınıflandırılmıştır.

Tablo 15.' e göre halkın en çok yetiştirdiği yük hayvanı 77 adetle bargirdir. Daha sonra 52 adetle kısırak gelmektedir. Bunun yanında, defterlerde yük hayvanlarıyla ilgili herhangi bir yıllık gelir kaydı yoktur.

Tablo 15: Mahallelerdeki Yük Hayvanı Sayıları

Hayvan Cinsi						
Mahalle	Bargir (Beygir)	Kısrak	Tay	Merkep	Kısr kısrak	Toplam
Karakaş	3	6	6		1	16
Cami-i Kebir	33	14	11		25	83
Yapraklı	35					35
Hatice Hatun	6	1				7
Ermeni		31	1	2		34
Genel Toplam	77	52	18	2	26	175

2.3.3.4. Arıcılık

Mahallelerde yaşıyan ahalinin uğraştığı arıcılık, diğerk hayvanlar gibi yıllık bir gelir sağladığından hayvancılık başlığı altında incelenmiştir. Buna göre arıcılığın çok yaygın olmadığı görülmüştür. Bu durum arıcılığın oldukça zahmetli bir iş olmasından da kaynaklanmaktadır.

Tablo 16.'ya göre mahallelerdeki toplam arı kovanı adedi 76'dır. En fazla arı kovanı 43 adetle Cami-i Kebir Mahaltesinde bulunmaktadır. Toplam 76 adet arı kovanı, yıllık 380 kuruş gelir getirmektedir. Bu itibarla arı kovanı başına elde edilen yıllık ortalama gelir 5 kuruş olmaktadır. Bir fikir vermesi açısından aynı dönemde, Bilecik'in köylerinde arı kovanının adedi 11,80 kuruş, Domaniç' in köylerinde ise 3 kuruş gelir getirmektedir (Demlikoğlu, 2006: 47).

Tablo 16: Mahallelerdeki Arıcılık

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Arı Kovanı Adedi	Yıllık Hâsılâtı (Kuruş)	Kovan Öşrü (Kuruş)
Karakaş	487	20	100	20
Cami-i Kebir	369	43	215	43
Yapraklı	171			
Hatice Hatun	132			
Ermeni	57	13	65	13
Toplam	1216	76	380	76

2.3.4. Meslekler

Kırklareli'nin incelediğim mahallelerinde yaşayan halkın mesleklerine baktığımızda oldukça uzun bir tabloyla karşılaşırız. Öyle ki Tablo 17. diğer tablolara oranla en uzun olanıdır. Bunun nedeni, tabloda yaklaşık 100 den fazla çeşit meslek türü olmasıdır. Bölgenin sosyal ve ekonomik yapısına uygun olarak, tarım ve hayvancılıkla ilgili mesleklerin ön planda olduğu görülmektedir. Hane reisleri defterlere “Erbâb-ı ziraatten idüğü, terzi esnafından idüğü, hizmetkâr idüğü, çoban idüğü” v.b. ibarelerle kaydedilmiştir.

Müslümanların ve gayrimüslimlerin yaptığı meslekler arasında çok belirgin bir fark bulunmamaktadır. Halkın çoğunluğu tarım ve hayvancılık alanındaki meslekleri icra etmektedir. Fakat yine de bakkal, , nalband, kuyumcu, terzi gibi mesleklerde gayrimüslim halkın sayıca daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 17.' yi incelediğimizde 56 kişinin “Erbâb-ı Ziraat” olduğunu, yani buradan da halkın bir bölümünün ziraat ile uğraştığını anlıyoruz. Bundan başka 53 kişinin Abacı mesleğinden olduğu. 43 kişinin hizmetkar olduğu görülmektedir. Yapraklı mahallesinde 23 kişi kalaycılık mesleğini yapmakta olduğu görülmektedir. 77 kişinin aşçı mesleğinden

olduğu (İşçi diye ikilemede kalınsa da “y“ okutucusu olmadığı için aşçı şeklinde okunmuştur.)

Tablo 17.’de günümüzde az bilinen ya da unutulmuş olan birçok mesleğın adını görüyoruz. Örneğın: “Bezirgân” ticaretle uğraşan kimse, “Dülger” yapıların kaba ağaç işlerini yapan , “Habbaz” ekmekçi, “Muytab” kıl dokuyan, kıldan eşya yapan kimsedir. (Devellioğlu, 2000: 303-697).

Tablo 17.’ de yer alan meslekleri sınıflandırırsak: Bakkal, bezirgân, kuyumcu v.b. ticaretle ilgili olanlar; berber, dülger, terzi gibi belirli bir yetenek ve ustalık gerektirenler; hoca, imam, papaz, gibi dinî nitelikte olanlar; hancı, değirmenci, v.b. işyeri tarzında olanlar; erbâb-ı ziraat, çoban, sığırtaç, hizmetkâr gibi tarım ve hayvancılık alanında yer alanlar şeklinde olduğunu görürüz.

Tablo 17: Mahallelerdeki Meslek Kolları

Meslek Kolları	Mahalle Adı					
	Karakaş	Cami-i Kebir	Yapraklı	Hatice Hatun	Ermeni	Toplam
Abacı	26	20	6	2		54
Abacı Çırağı	1	1				2
Abacı Kalfası	2					2
Açııcı			1			1
Ağnam Çobanı	1					1
Aşçı	60	2	15			77
Arabacı	8	5	7			20
Arabacı Çırağı	1					1
Arabacı Kiracısı	1					1
Attar	2	1	8			11
Attar Çırağı		1	1			2
Babuşcu		10	2			12

Bahçivan	2			3		5
Bahçivan Çırağı	1			1		2
Bakkal	25	5	11			41
Bakkal Çırağı			1			1
Bakkal Kalfası	1					1
Bekçi	2	1	1			4
Berber	1	2		1		4
Berber Kalfası				2		2
Bezirgân		8				8
Bezirgan Çırağı		1				1
Bileyci		1	1			2
Boyacı	4	7	6			17
Boyacı Çırağı			1			1
Boyacı Kalfası		1		1		2
Bozacı	1			1		2
Börekçi			2			2
Buzakçı				1		1
Bükçü			1			1
Çalgıcı			1			1
Canbaz		2				2
Celb Taifesi		2				2
Celeb		5				5
Çarıkcı	3	2				5
Çerçi	6	3		3		12
Çoban	6	13	8	11		38
Debbağ	1	6				7

Debbağ Kalfası	1	3				4
Değirmenci	1		1			2
Demirci				3		3
Doğramacı		1				1
Doğancı			1			
Duhancı	1	3				4
Dul Karı		2				2
Dülger	8	6	1	1		16
Dülger Kalfası	1					1
Eğerci		2	1			3
Erbabı Ticaret		1				1
Erbâb-ı Ziraat	21	11	3	20		55
Eskici	5	2	4			11
Fıçıcı	9	4	9	1		23
Fırıncı	4	13	4	1		22
Fırıncı Çırağı	1	2				3
Güreci(Tay Bakıcısı)			4			4
Habbaz		3				3
Hallaç		3	2			5
Hancı	2	2				4
Hatib	1					1
Helvacı		1				1
Hizmetkâr	7	10		25		42
Hoca		1				1
İmam	8					8
Kahveci	2	2				4

Kahya	1					1
Kalaycı	1	1	23			25
Katırcı		2				2
Kasap	1	4		1		6
Kapçı	5					5
Kasap Kalfası	1					1
Kayyum	1					1
Kazancı	2					2
Keçeci		2	1	1		4
Kebeci			1			1
Kendirici		1				1
Kiracı	1	2	1	12		16
Kiremitçi		13	5	1		19
Kiremitçi Çırağı				1		1
Kiremitçi Kalfası	1			5		6
Kitâbet	1	2				3
Katib	1					1
Korucu		1				1
Kunduracı		1				1
Kunduracı Kalfası		1				1
Kuyumcu	8	8				16
Kuyumcu Çırağı	1					1
Kürkçü-Kürekçi	16	14	5			35
Lüleci		1				1
Mumcu		3				3
Mutaf Kalfası				1		1

Muytab	1	5		2		8
Müytab Çırağı				1		1
Muytab Kalfası	2			1		3
Nalband	9	6				15
Nalband Çırağa		1				1
Nalband Kalfası	2					2
Natır				1		1
Papaz			1			1
Saatçi		1				1
Saraç		1				1
Sekban		5				5
Semerci	1					1
Sığırtmaç	1					1
Sığır Çobanı	1					1
Simitçi		1				1
Sipahi		3				3
Sipahi(tekayyüd) Emekli		1				1
Suyolcu				3		3
Sürücü	1	1				2
Süvari				1		1
Süvari Zabıta	6					6
Tabib		2				2
Tarakçı				1		1
Taşçı		3				3
Tenekeci	2					2

Tersi			6			6
Terzi	2	17	5			29
Terzi Çırağı		1	1			2
Terzi Kalfası	1	1				2
Tüccar		1		5		6
Urbacı	1					1
Bağcı	6	35	1	4		46
Yazıcı	1			2		3
Yemenici	6	1	4	3		14
Yemenici Kalfası	1					1
Yemişci	1					1
Yetim	2	1				3
Zabıta	1					1

2.3.5. Gelir Getiren Diğer Alanlar

Kırklareli' nin incelediğim temettuât defterlerinde hane reislerinin tarım, hayvancılık, kira, meslek v.b. yıllık gelirlerinin dışında, kişiye gelir getiren diğer alanlar da kaydedilmiştir.

2.3.6. Sanayi

Kırklareli' nin incelediğimiz temettuât defterlerine baktığımızda sanayi anlamında bir seri üretim söz konusu değildir. Endüstriyel üretim yapan yerler yoktur. Ancak yine de tarım sektörüyle alakalı değirmenler mevcuttur. Özellikle değirmenler yıllık gelir bakımından önemli bir kazanç kapısıdır.

Un üretilen su değirmenleri ise defterlere “âsiyâb” olarak kaydedilmiştir (Devellioğlu, 2000: 44).

2.3.7. Yıllık Gelirler ve Ödenen Vergiler

Osmanlı vergi sisteminde, Tanzimat ile birlikte gerçekleştirilen en önemli yenilik, daha önce “tekâlif-i şeriyye” adı altında ve çok çeşitli

oranlarda alınan vergiler kaldırılmış, yerine zirâî ürünlerden onda bir oranında öşür, koyunlardan ağnam resmi ve gayrimüslimlerden cizye alınması esası getirilmiştir (Kızılkın, 2008: 59). Müslüman ve gayrimüslim ahalinin bir yıllık toplam kazançları ve devlete ödedikleri vergiler ele alınmıştır. Tablo 18. hazırlanırken her mahallenin temettuât defterinin sonunda kayıtlı olan “Tahrir olunan temettuât yekünü” dikkate alınmıştır. Yani o mahalleye ait olan gelirler toplamı tabloya alınmıştır. Ayrıca vergi-i mahsusa, aşar ve cizye vergileri de tablolaştırılmıştır.

Tablo 18: Mahallelerin Yıllık Gelirleri (H.1260 – M.1844)

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Yıllık Gelir (Kuruş)
Karakaş	487	357.703
Cami-i Kebir	369	211.689,5
Yapraklı	171	140.090
Hatice Hatun	132	72.423
Ermeni	57	74.833,5
Toplam	1216	856.739

Tablo 18.’ de mahallelerin yıllık temettuât toplamları verilmiştir. Senelik temettuât toplamları hesaplanırken tarla, bağ, bahçe, hayvancılık, tarım ürünleri, kira, değirmen, han, meslek v.b. bütün gelirler dikkate alınmıştır. 1216 hanenin senelik temettuât toplamı 856.739 kuruştur. Tabloya göre en fazla gelir sağlayan mahalle Karakaş dır. En az gelire sahip yerleşim yeri Hatice Hatun mahallesidir.

2.3.7.1. Cizye vergisi

Cizye vergi türü diğer İslam devletlerinde olduğu gibi, Osmanlı Devleti’nde de bulunmaktaydı. Cizye: İslam devletlerinde Hıristiyan tebaadan alınan vergilerden biridir. (Pakalın, 1983: 297). Devletin

gayrimüslim ahaliyi himaye etmek karşılığında sadece yetişkinlerden aldığı kelle vergisidir (İnalçık, 2010: 73).

Cizye, İslam devletlerinde Gayrimüslim statüdeki Müslüman olmayan erkek nüfustan alınmıştır ve bu Osmanlı Devleti'nin en önemli gelir kaynaklarından birini teşkil etmiştir. Osmanlı Devleti'nde 16. yüzyıla kadar bu vergiyi ifade etmek üzere genellikle haraç kelimesi kullanılmış, daha sonraları cizye veya cizye-i şerî tabiri yaygınlaşmıştır. Osmanlılar şerî hukuka uygun olarak kadın, çocuk, kör, malûl, işsiz ve fakir kimseleri bu vergiden sürekli muaf tutmuşlardır. Tanzimat Fermanı'na kadar gelir seviyesi yüksek yani, âlâ olan gayrimüslimlerden alınan cizye miktarı 60 esedî kuruşa kadar çıkmıştır. Sultan II.Mahmut zamanında paradaki ayarlamalar nedeniyle cizye vergisine zam yapılmıştır. Tanzimat Dönemi'nde kişi başına cizye toplanması yerine toplu olarak toplanmasına karar verilmiştir. Fakat bunda başarılı olunamayınca tekrar eski usule dönmüş, nihayet 1856 Islahat Fermanı'yla cizye vergisi kaldırılmıştır. Fakat bedel-i askerî adı altında 1907 yılına kadar sürmüştür (İnalçık, 1993: 45-48 ; Tabakoğlu, 2002: 378).

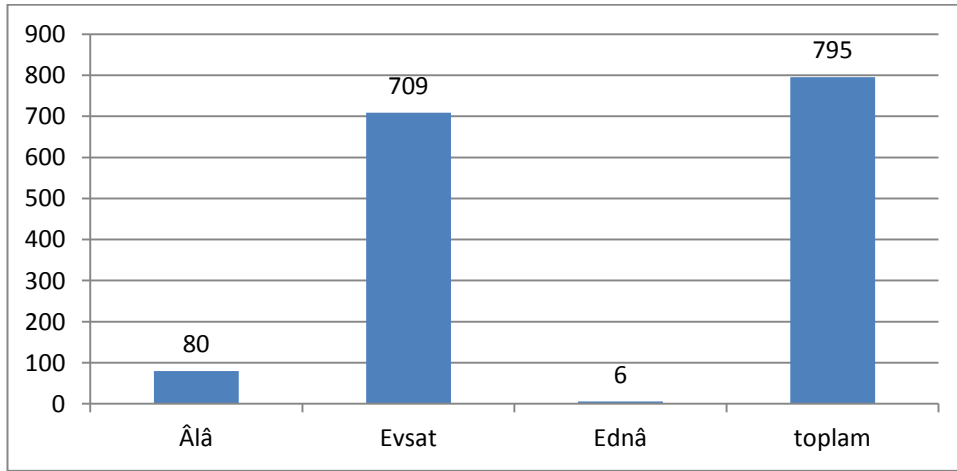
Kırklareli'nin mahallelerine ait temettuât defterlerinde gayrimüslim ahali, verdikleri cizye vergilerine göre sınıflandırılmıştır. Yüksek gelire sahip olanlar “Âlâ” ibaresiyle kaydedilmiştir. Durumu orta seviyede olanları “Evsat” şeklinde kaydedilmiştir. Gelir seviyesi çok düşük olanlar ise “Ednâ” olarak defterlere işlenmiştir.

Bunun için Tablo 19.' a baktığımızda, gayrimüslim ahalinin 828 hane olduğunu ve bunun 709 tanesinin evsat, 80 tanesinin âlâ, 6 tanesinin ise ednâ olduğunu görürüz. Defterlerde 33 adet hanenin ekonomik durumlarıyla ilgili herhangi bir kayıt olmadığı görülmüştür.

Tablo 19: Gayrimüslim Halkın Cizye Vergisine Göre Ekonomik Durumları

Mahalle Adı	Âlâ	Evsat	Ednâ	Hane Sayısı
Karakaş	31	300	5	345
Cami-i Kebir	49	180	1	254
Yapraklı		144		144
Hatice Hatun		78		78
Ermeni		4		7
Toplam	80	709	6	828

Tablo 19.' u daha iyi anlamak için Şekil10.hazırlanmıştır. Buna göre cizye vergisi veren gayrimüslim ahalinin büyük bir kısmı evsat, küçük bir kısmı da âlâ ve ednâ durumundadır. Ednâ durumunda olan ahalinin cüzi bir sayı olduğunu göz önüne alırsak, gayrimüslim ahalinin ekonomik olarak iyi bir durumda olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 10: Gayrimüslim Halkın Cizye Vergisine Göre Ekonomik Refah Düzeyi

2.3.7.2. Vergi-i Mahsusa

Bu vergi çeşidi halkın yıllık ödediği bir vergidir. Tanzimat döneminde, örfi vergilerin kaldırılmasından sonra halktan yıllık gelirine göre adaletli bir şekilde vergi alınması amacıyla çıkarılmıştır. Kırklareli' ye ait temettuât

defterlerinin son sayfalarında, her mahallenin ödediği yıllık vergi-i mahsusa toplamları kayıtlıdır. Tablo 20.' ye baktığımızda mahallelerin ödedikleri yıllık ve hane başına düşen ortalama vergi-i mahsusa miktarlarını görebiliriz.

Tablo 20.' ye göre, 1216 hanenin ödediği toplam vergi-i mahsusa miktarı 66,998 kuruştur. Bu rakamı toplam hane sayısına böldüğümüzde, 55,097 kuruşluk hane başına düşen ortalama vergi-i mahsusa miktarına ulaşırız. Tabloya göre 26.468,5 kuruşla en çok vergi-i mahsusa ödeyen Karakaş Mahallesi'dir. Cami-i Kebir Mahallesi 18,888 kuruşla ikinci sıradadır. En az vergi-i mahsusa ödeyen ise 5521 kuruşla Ermeni Mahallesi Köyü'dür. Hane başına düşen ortalama vergi-i mahsusa miktarlarına göre 96,859 kuruşla Ermeni Mahallesi Köyü birinci, 60,532 kuruşla Yapraklı Mahallesi ikincidir.

Tablo 20: Mahallelerin Ödedikleri Vergi-i Mahsusa Toplamları

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Vergi Mahsusa (Kuruş)	Hane Başına Düşen Ortalama	Ortalamaya Göre +/-
Karakaş	487	26.468,5	54,350	+
Cami-i Kebir	369	18.888	51,186	-
Yapraklı	171	10.290,5	60,178	+
Hatice Hatun	132	5,830	44,166	-
Ermeni	57	5,521	96,859	+
Toplam	1216	66,998	<u>55,097</u>	<u>2+ 3-</u>

2.3.7.3. Aşar vergisi

Aşar toprak mahsullerinden alınan onda bir oranındaki verginin adıdır (Devellioğlu, 2010: 51). Aşar, Arapça' da onda bir demek olan öşrün çoğuludur. Terim olarak hububattan alınan vergi anlamında kullanılmıştır. İlk zamanlarda şerî kurallara dayanılarak hububattan onda bir oranında alındığı için bu tabir ortaya çıkmıştır. Tanzimat' tan sonra maarif ve menafi

hisseleri de eklenerek, hububattan alınan vergi sekizde bire çıkarılmıştır (Pakalın, 1983: 746).

Aşar vergisi Osmanlı Devleti'nin önemli gelir kaynaklarından biriydi. 19. yüzyıl ortasında tarımdan alınan aşar ve arazi vergileri tek başlarına imparatorlukta toplanan bütün vergilerin yaklaşık yüzde 40'ını oluşturuyordu (Quataert, 2003: 195). Aşar vergisinin oranı toprağın verimine, sulama şartlarına, ürün çeşitlerine, mahallî örf ve adetlere göre büyük değişiklikler gösteriyordu. Her kaza hatta her köy için ayrı ayrı tayin ediliyordu. Osmanlı maliyesi için büyük önem taşıyan aşar vergisi, toplanırken yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen cumhuriyete kadar sürmüştür. Türkiye Cumhuriyeti o zamanki gelirlerinin yaklaşık üçte birini sağlayan bu kaynağı feda ederek 1925 yılında aşar uygulamasını kaldırmıştır (Tabakoğlu, 2007: 101-102).

Kırklareli'nin mahallelerine ait temettuât defterlerinde, tarım ürünlerine göre alınan aşar vergisi oranları değişiklik göstermiştir. Defterlerde “Aşar olarak sene-i sâbıkada vermiş olduğu” ibaresinin alt kısmında, alınan aşar vergileri kaydedilmiştir.

Konuyla ilgili Tablo 21.'e baktığımızda mahallelerin ödediği toplam aşar vergisi 17.423 kuruştur. Bu miktarı, toplam hane sayısına böldüğümüzde 14,328 kuruşluk hane başına düşen vergi rakamı ortaya çıkar. Tabloya göre 2 mahalle ortalamanın üstünde, 3 mahalle ise ortalamanın altında kalmıştır. Karakaş 7.749 kuruşla en çok aşar vergisi veren mahalle durumundadır. Onu 2.381,5 kuruşla Cami-i Kebir Mahallesi takip etmektedir. Hane başına düşen ortalama vergi miktarı bakımından 96,631 kuruşla Ermeni Mahallesi Köyü ilk sırada yer alırken, 11,693 kuruşla Hatice Hatun Mahallesi ikinci sıradadır. En düşük vergi ödeyen yerleşim yerleri ise 1,409 kuruşla Yapraklı Mahallesi' dir. Ayrıca Aşar (Öşr) üzüm adı altında da vergilendirilme yapılmış Karakaş' Ta 6823 kuruş, Cami-i Kebir' de 7117 kuruş, Yapraklı' da 5172 kuruş, Hatice Hatun Mahallesi' nde 1303,5 kuruş vergilendirilme yapılmıştır.

Tablo 21: Mahallelerin Ödedikleri Aşar Vergisi Toplamları

Mahalle Adı	Hane Sayısı	Aşar Vergisi (Kuruş)	Hane Başına Düşen	Ortalama Göre +/-
Karakaş	487	7.749	15,911	-
Cami-i Kebir	369	2.381,5	6,453	-
Yapraklı	171	241	1.409	-
Hatice Hatun	132	1.543,5	11,693	-
Ermeni	57	5.508	96,631	+
Toplam	1216	17.423	<u>14,328</u>	<u>2+ 3-</u>

2.3.7.4. Diğer vergiler

Müslüman ve gayrimüslim halkın ödediği vergi-i mahsusa, aşar ve cizye vergilerinden başka, defterlerde “Aded-i ağnam rüsûmu, Aşar üzüm, bedel-i öşrü kovan” gibi diğer vergiler de kayıtlıdır. Ağnam kelime anlamı olarak koyunlar demektir (Devellioğlu, 2000: 13). Aded-i ağnam rüsûmu ise, tıpkı aşar gibi dine dayalı olarak alınan bir vergiydi. Şerî hükümlere göre verginin oranı kırkta bir yani % 2,5 iken, Osmanlı’da %10 olarak uygulanmıştır (Eroğlu, 2010: 62). Önceleri, devlet tarafından bu iş için görevlendirilmiş memurlar aracılığıyla toplanırken, daha sonra müzayede usulü ile mültezimler tarafından toplanmıştır. Tanzimat’ tan sonra bu usül terk edilmiş, tekrardan memurlar tarafından toplanmaya başlanmıştır (Pakalın, 1983: 21). Bedel-i öşrü kovan ise devletin arıcılık ile uğraşanlardan kovan başına aldığı bir vergi çeşididir.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat döneminde birçok alanda olduğu gibi vergi sisteminde de büyük değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliğin temelinde vergi adaletini gerçekleştirmek, yani herkesin sahip olduğu gelire göre vergi alınmasını sağlamak hedeflenmiştir. Bu amaçla H.1256 (M.1840) yılından itibaren eyaletlere bağlı sancak, kaza, mahalle, köy gibi yerleşim yerlerine ait temettuât defterleri tutulmuştur.

Temettuât defterleri, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, maliyeden müdevver defterler bölümünde bulunmakta olup, 1988 yılında tasnif edilmiştir. Edirne Eyâleti' ne bağlı olan Kırklareli' ye ait temettuât defterlerinde 9 mahalle yer almaktadır, bunlardan Yapraklı Mahallesi "Bayraklı Mahallesi" adı ile tasnif edilmiş olup, defterleri çalışırken "Yapraklı Mahallesi" olduğu tespit edilmiştir. "Ermeni Mahallesi" şeklinde temettuât defterlerinde kayıtlı olan mahalle, "Ermeni Mahallesi Köyü" adı altında çalışılmıştır.

Temettuât defterlerine göre Kırklareli' nin incelediğimiz mahallelerinde toplam 1216 hane bulunmaktadır. Bu hanelerde tahminen altı binden fazla insan yaşamaktadır. Nüfusun yüzde otuz ikisini müslümanlar, yüzde altmış sekizini ise gayrimüslimler oluşturmaktadır. Ayrıca toplam 48 hanede Yahudi vatandaş ikamet etmektedir; bunların 38 hanesi Karakaş, 10 hanesi Cami-i Kebir Mahallesinde yaşamaktadır.

Halkın geçim kaynağı mahalleden mahalleye farklılık göstermektedir. Bazı mahallelerde tarım ve hayvancılık, bazı mahallelerde ticaret, bazı mahallelerde el sanatına dayanan esnafılık işkolları revaçtadır. Örneğin Yapraklı Mahallesi'nin büyük çoğunluğu geçimini kalaycılıkla, Ermeni Mahallesi Köyü' nün tamamı tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Başta buğday olmak üzere çavdar, alef, şair, üzüm ve keten yetiştirilmektedir. Hayvancılık faaliyetleri açısından baktığımızda, mahallelerde toplam 10.452 hayvan bulunmaktadır. Bu hayvanların 7967 tanesi küçükbaş, 2310 tanesi büyükbaş, 175 tanesi yük hayvanıdır.

Halkın mesleklerine baktığımızda Abacılık, Bakkallık, Kalaycılık, Aşçılık, Hizmetkarlık, Bezirganlık adlarının çoğunlukta olduğunu

görmekteyiz. Halkın geri kalanı ise: çobanlık, terzilik, bakkallık, fırıncılık, nalbantlık, berberlik, dülgerlik v.b. işler yapmaktadır.

Kırklareli'nin mahallelerinde yaşayan halk tarım, hayvancılık ve meslek gelirlerine göre çeşitli vergiler ödemektedir. Devlet, vergi mükelleflerinden vergi-i mahsusa, aşar, cizye, aded-i ağnam rüsûmu ve bedel-i öşrü kovan adlı vergileri tahsil etmektedir. En başta aşar vergisi devlet hazinesini dolduran en önemli vergilerden biridir. Ayrıca gayrimüslimler de, gelir seviyelerine göre farklılık gösteren cizye vergisi ödemektedirler. Kadın, çalışmayan, işsiz, sakat olan insanlardan vergi alınmamaktadır.

KAYNAKÇA

Akgündüz, A., (1993), “Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki/Kanuni Devri Kanunnameleri II. Kısım Eyalet Kan, İstanbul, OSAV Yayınları.

Arslan, A., (2011), *Kasabadan Kente Bir Cumhuriyet Yürüyüşü Lüleburgaz 2. Kitap Ekonomi ve Siyaset Tarihi*, Lüleburgaz, Görünüm Yayınları,.

Arslan, İ., (2002), “XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuât Defterleri'nin Yeri: İğdiç (Selimağa Köyü) Temettuât Defteri Örneği” sbe.balikesir.edu.tr, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.5, S.8, (6 Mayıs 2015), ss. 57-86.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, (2010), Temettuât Defterleri, İstanbul, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu. 108.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, ML.VRD. TMT.d. , nr. 6004.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, ML.VRD. TMT.d. , nr. 6010.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, ML.VRD. TMT.d. , nr. 6011.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, ML.VRD. TMT.d. , nr. 6018.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, ML.VRD. TMT.d. , nr. 6019.

Bizbirlik, A., ve Atar, Z., (2009), “XIX. Yüzyıl Osmanlı Tarihinde Temettuât Defterleri'nin Yeri: Saruhan Sancağı Mütevelli Çiftliği Temettuât Defteri Örneği” www.fed.sakarya.edu.tr, *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, C.11, S.1, (1 Nisan 2015), ss.37-57.

Bozkurt, N., (2011), “1844-1845 Tarihli Temettuât Defterlerine Göre Kütahya Sancağı Dazkırı Kazası Evciler Köyü'nün Sosyal Ve Ekonomik Yapısı”, dergipark.ulakbim.gov.tr, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.4, S.19, (3 Şubat 2015), ss.138-156.

Bütün, Ş., (2001), *Temettuât Defterlerine Göre (H.1260 – M.1844) Burdur'un Sosyal Ve Ekonomik Yapısı*, eprints.sdu.edu.tr, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.(15 Mayıs 2015)

Demlikoğlu, U., (2007), *1845 (H.1261) Tarihli Temettuât Defterlerine Göre Hüdavendigâr Eyaleti Bursa Sancığı Domaniç Kazasına Bağlı Bozbelen, Durabey, Hisar, Çok, Ilıcaksu, Domur, Bükerler, Çiftlik, Çarsamba Köylerinin İktisâdî ve İçtimâî Durumu*, birimler.dpu.edu.tr, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.(11 Nisan 2015)

Devellioğlu, F., (2000), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları.

Edirne Vilayet Salnameleri, (1870, 1892, 1901), Edirne Vilayet Matbaası, Edirne.

Eroğlu, O., (2010), “Osmanlı Devleti'nin Son Dönemlerinden Cumhuriyet'in İlk Yıllarına Kamu Maliyesi”, web.dev.edu.tr, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, Özel S., (3 Temmuz 2014), ss.57-89.

Finkel, C., (2007), *Rüyadan İmparatorluğa Osmanlı, Osmanlı İmparatorluğu'nun Öyküsü 1300 – 1923*, İstanbul, Timaş Yayınları.

Gökmen, E., (2008), “Saruhan Sancağında Temettuât Tahriri”, www.bayar.edu.tr, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S.45, (8 Haziran 2014), ss.73-90.

İnalcık, H., (1993), “Cizye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, VII, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, ss.45-49.

İnalcık, H., (2009), *Devlet-i 'Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I Klasik Dönem (1302-1606): Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

İnalcık, H., (2010), *Osmanlılar: Fütühat, İmparatorluk, Avrupa ile İlişkiler*, İstanbul, Timaş Yayınları.

Kallek, C., (2002), “Kile”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, XXV, Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, ss.568-571.

Kayhan, M., (2006), *Temettuât Defterlerine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Barla'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, eprints.sdu.edu.tr, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Kızılkın, A., (2008), “Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuât Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, w3.sdu.edu.tr, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.20, (23 Ekim 2014), ss.57-66.

Kütükoğlu, M., (1995), “Osmanlı Sosyal ve İktisadi Tarihi Kaynaklarından Temettû Defterleri”, dergiler.ankara.edu.tr, *Belleten*, C.59, S.225, (18 Ekim 2014), ss.395-412.

Öztürk, S., (2003), “Türkiye’de Temettuât Çalışmaları”
www.academia.edu.tr, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C.1, S.1,(15 Ocak 2014), ss.287-304.

Pakalın, M.Z., (1983), *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, C.1-2-3, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi.

Quataert, D., (2003), *Osmanlı İmparatorluğu 1700 – 1922*, , İstanbul, İletişim Yayınları.

Roux, J.P., (2007), *Türkler'in Tarihi - Pasifikten Akdeniz'e 2000 Yıl*, , İstanbul, Kabalcı Yayınevi.

Saydam, A., (2002), “ Tanzimat Devri Reformları ” , Genel Türk Tarihi, C.7, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, ss.253-290.

Şemseddin Sami, (2011), *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul, İdeal Kültür Yayıncılık.

Tabakoğlu, A.,*Osmanlı Dünyayı Nasıl Yönetti*, , İstanbul, İz Yayıncılık.

Tabakoğlu, A., (2002), “Yenileşme Dönemi Osmanlı Ekonomisi”, *Türkler*, C.14, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, ss.207-240.

Tabakoğlu, A., (2007), “Öşür”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, XXXIV, İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, ss.100-102.

TDK, *Büyük Türkçe Sözlük*, <http://www.tdk.gov.tr> (01 Kasım 2014).

TÜİK, (2012), *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi*, <http://www.tuik.gov.tr> (01 Haziran 2015).

Yurtseven, A., (2013), “XIX. Yüzyılın Ortalarında Kurşunlu Kazası'nın Sosyal Durumu, www.j-humansciences.com, *International Journal of Human Sciences*, C.10, S.1, (25 Kasım 2014), ss.795-819.

EKLER

EK 1: Kırklareli'nin Mahalle ve Köylerine Ait Temettuat Defterlerinden Örnek Transkripsiyonları

A)Karakaş Mahallesi (ML.VRD.TMT.d. 6004/01)

Edirne eyaletinin havi olduğu kasabalarında vize sancağı kaymakamlığı dahilinde kain Kırkkilise kasabasında Karakaş mahallesinin ahali-i İslam ve reayanınemlak ve arazi ve temettuatlarının miktarının mübeyyin defteridir.

Asakir-i Tanzimat-i şahanen in süvari zabıta idüğü

Sene-isabıkada vergisi 57,5 kuruş Aşar üzüm 18 kuruş

Abdüselam bin Mehmet'in emlak ve arazi temettu

Bağ dönüm 2,5

Gayr-i mezru tarla 2,5

Hasılat-ı senevisi 60 senesi 162 kuruş

61 senesi 80 kuruş

Yırtık (20 kuruş)

Mezru tarla 2,5 evlek

Hasılat-ı senevisi 60 senesi 10 kuruş

Merkumun bir senede temettu

Bermuceb bela has temettu 192

Zeametinden temettu 2249

2441

II hane yırtık

II hane yırtık isim okunmuyor

KısıCamuş (re's) 1 Düve (re's)1 bir yaşında

Bir babasiyab hissesinden isabet eden

Hasılat-ı Senevisi 60 senesi 126 kuruş

Merkumun bir senede temettu

175

3831,5

4006,5 kuruş

Yetim olduğu

Hane 2 Numaro2

Merkumun Karındaşı Ali bin Ahmed vasisi yedinde nükud mevcudu
8843 kuruş

Asiyab hissesinden

Hasılat-1 Senevisi 261 kuruş

Hane 3 Numaro 3

Sene-i Sabıkada vergisi 256,5 kuruş Aşar üzüm 20 kuruş

Mehmet bin Mustafanın zevcesi Emeti hanımın emlak ve arazi temettu

Bağ dönüm 3

Hasılat-1 senevisi 60 senesi 180 kuruş

61 senesi 80 kuruş

tarla 225 evlek

İcar hasılat-1 senevisi 60 senesi 1667,5kuruş

Gayri mezru tarla 85 evlek

Çayır dönüm 15

Hasılat-1 senevisi 60 senesi 100 kuruş

61 senesi 25 kuruş

Bir Babasiyab hissesinden isabet eden

Hasılat-1 senevisi 60 senesi 236 kuruş

Bir bab han 1

Hasılat- senevi icaresi 60 senesi 800 kuruş

Dekakin 4

Hasılat-1 senevi icaresi 60 senesi 725 kuruş

Konak bab 1

Hasılat-1 senevi icaresi 60 senesi 300 kuruş

Sağman inek (re's)1

Hasılat-ı senevisi 60 senesi 30 kuruş

Bağçe dönüm 5

Hasılat-ı Senevisi 60 senesi 125 kuruş

Bir bab battal kahvehane 1

Hasılat-ı senevisi 60 senesi 250 kuruş

Muma ileyhın zevcesinin

Bir senede temettu

3413 kuruş

Cami-i şerife kayyumu Sene-i sabıkada vergisi 19 kuruş Aşar üzüm 28

Hane 4 Numaro 4

Hasan bin Ahmet emlak ve arazi temettu

Bağ dönüm 3

Hasılat-ı senevisi 60 senesi 144 kuruş

61 senesi 60 kuruş

Merkumun bir senede temettu 144 kuruş

70 kuruş

214 kuruş

Nalband esnafından olduğu

Senei sabıkada vergisi 61 kuruş Aşar üzüm 16 kuruş

Hane 5 Numaro5

Hasan bin Emin emlak ve arazi temettu

Bağ dönüm 3

Hasılat- senevisi 60 senesi 156 kuruş

61 senesi 25 kuruş

Kısır inek(re's) 1

Dana(re's)1

Bargir(re's)1

Merkumun bir senede temettu

Bermuceb bela has temettu 153
Zeametinden temettu 250

403

B) Cami-i Kebir Mahallesi (ML.VRD.TMT.d. 6010/01)

Edirne eyaletinin havi olduğu kasabalarından vize sancağı dahilindeKırkkilise kazasında vahi Cami-i Kebir mahallesinde mukim ahali-i İslam ve reayanın emlak ve arazi ve temettuatının miktarının mübeyyin defteridir.

Erbabı ziraattenolmayubhizmetkarlığıyla zer ediğı

Hane1 Numaro1

Sene-i sabıkada vegisi 95 kuruş

Aşar rusumu verdiğı

Hınta 2,5 kille=30 kuruş, Şair 2 kille=10 kuruş Üzüm=49 kuruş (toplam 89 kuruş)

Süleyman bin Mehmed emlak ve arazi ve temettuu

Mezru tarla 17 evlek

Gayri Mezru Tarla 20

Hasılat senevisi 60senesi=360

Camuş ineğı (re's)1

61senesi=260

Hasılatı Senevisi 60 senesi=50 kuruş

Çayır dönüm =10

Dükân 1

Hasılatı senevisi 60 senesi=270

Hasılatı senevisi 60 senesi=100

61 senesi=yok

61 senesi=100

Merkumun bir senede temettu

Hasılat 1221

Zuhuratı yok

1221

C) Yapraklı Mahallesi(ML.VRD.TMT.d. 6011/02)

Edirne eyaleti'ninhavis olduğu mahallerinde vize sancağı kaymakamlığı dahilinde kırkkilise kazasına Yapraklı mahallesinin mukim ahali-i İslam ve reayanın emlak ve arazi ve temettüatının miktarının müyir defteridir.

Mutaf esnafından idiği Sene-i sabıkada vergisi (5) kuruş Aşar 36 kuruş

İbrahim bin Osman emlak ve arazi temettu

Kısır inek(re's)1 Birdügesi (re's)1 Bağ dönüm (3,5)

Hasılat-ı Senevisi 60 senesi=324

61 senesi=162

Bir senede hasıltemettu

324

250

574

D) Hatice Hatun Mahallesi (ML.VRD.TMT.d. 6018/02)

Edirne eyaleti'ninhavis olduğu kazalarından vize sancağı dahilinde kain kırkkilise kasabasında Hatice Hatun mahallesinde mukim ahali-i İslam ve reayanın emlak ve arazi temettüatının miktarının mübeyyin defteridir.

Müytap çırağı vergisi 20 kuruş üzüm aşar 12

Hane2 Numaro2

Ali bin Mustafa emlak ve arazi temettu

Kiraya verdiği tarla 18 evlek Bağ dönüm 1

Hasılat-ı senevisi 60 senesi 60 kuruş Hasılat-ı senevisi 60 senesi 112,5

61 senesi 60 kuruş 61 senesi 50 kuruş

Bir senede Hasıltemettu

172,5 kuruş

Müytap Kalfası Sene-i sabıkada vergisi 40 kuruş üzüm aşar 33

Hane3 Numaro3

Osman bin Mustafa emlak ve arazi temettu

Bargir (1) Bağ dönüm 4

Hasılat-ı senevisi 60 senesi 303...25

61 senesi 148 kuruş

Bir senede hasılatı temettu 503 kuruş

E) Ermeni Mahallesi (ML.VRD.TMT.d. 6019/02)

Edirne ilinin havi olduğu kazalarında vize kaymakamlığı dahilinde kain kırkkilise kazasında ermeni mahallesinde mukim ahali-i İslam ve reayanın mübeyyin defteridir.

Sene-i sabıkada vergi-i mahsusadavirmiş olduğu 125 kuruş

Sene-i sabıkada aşar virdiği

Hınta 3=36 kuruş, Çavdar 3=21 kuruş, alef 2,5=6 kuruş Mercimek2=2,

Keten 1=1 Aşar üzüm Ağnam çubuğu adet 30

15 kuzu

45

Karye-i mezbure sakinlerinden Hüseyin bin Mustafa emlak ve arazi temettu

Mezru tarla 15 Gayri mezru tarla 5 Keten 1

25 Hasılat-ı senevisi 60 senesi 27 kuruş

----- 61 senesi 27 kuruş

40

Hasılatı senevisi 60 senesi 594 kuruş

61 senesi 60 kuruş

Bağlık 1,5

Sağmal inek(re's)1Hasılat-ı

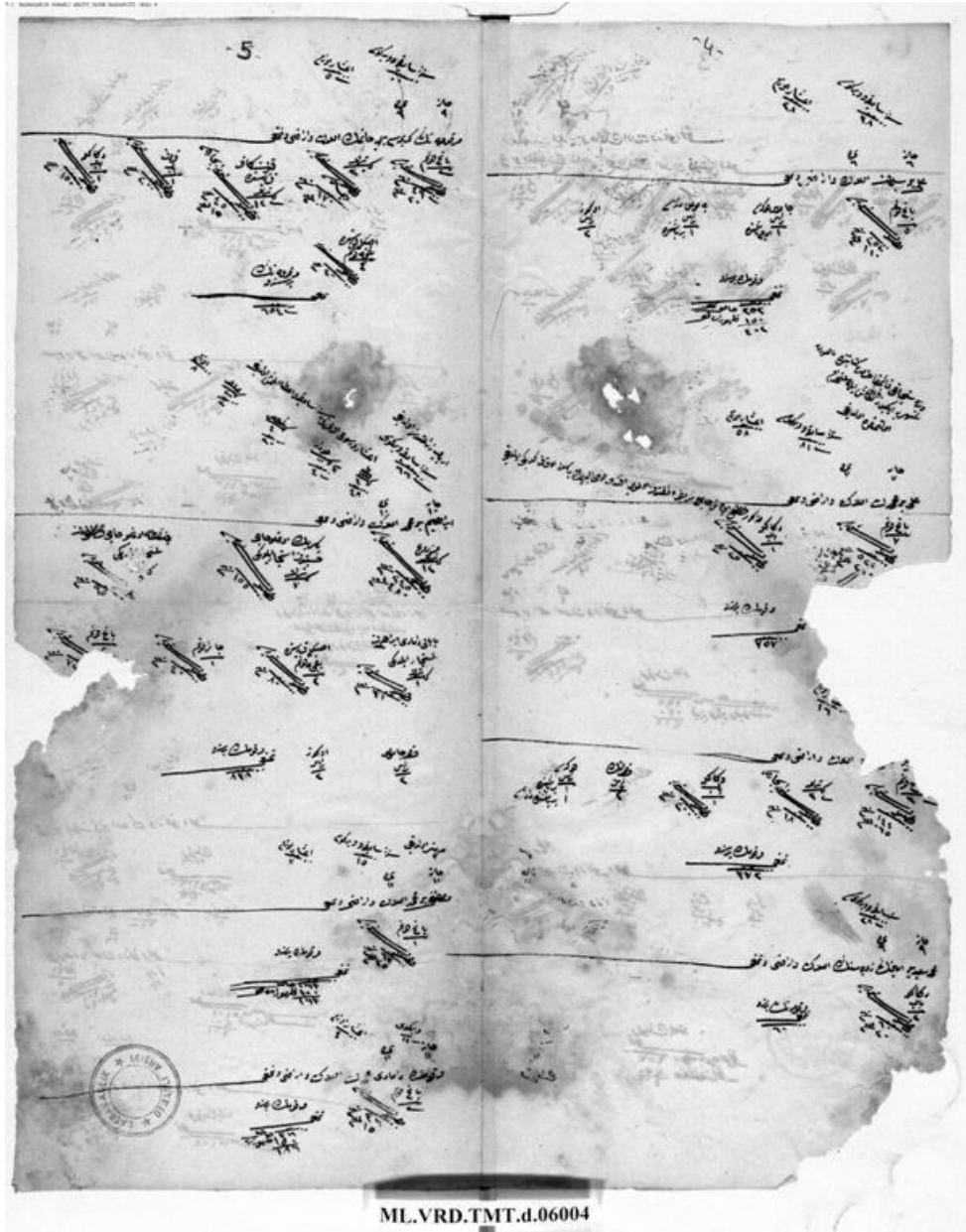
senevisi 60 senesi 54 kuruş Hasılat-ı senevisi 60 senesi 40

61 senesi 60 kuruş

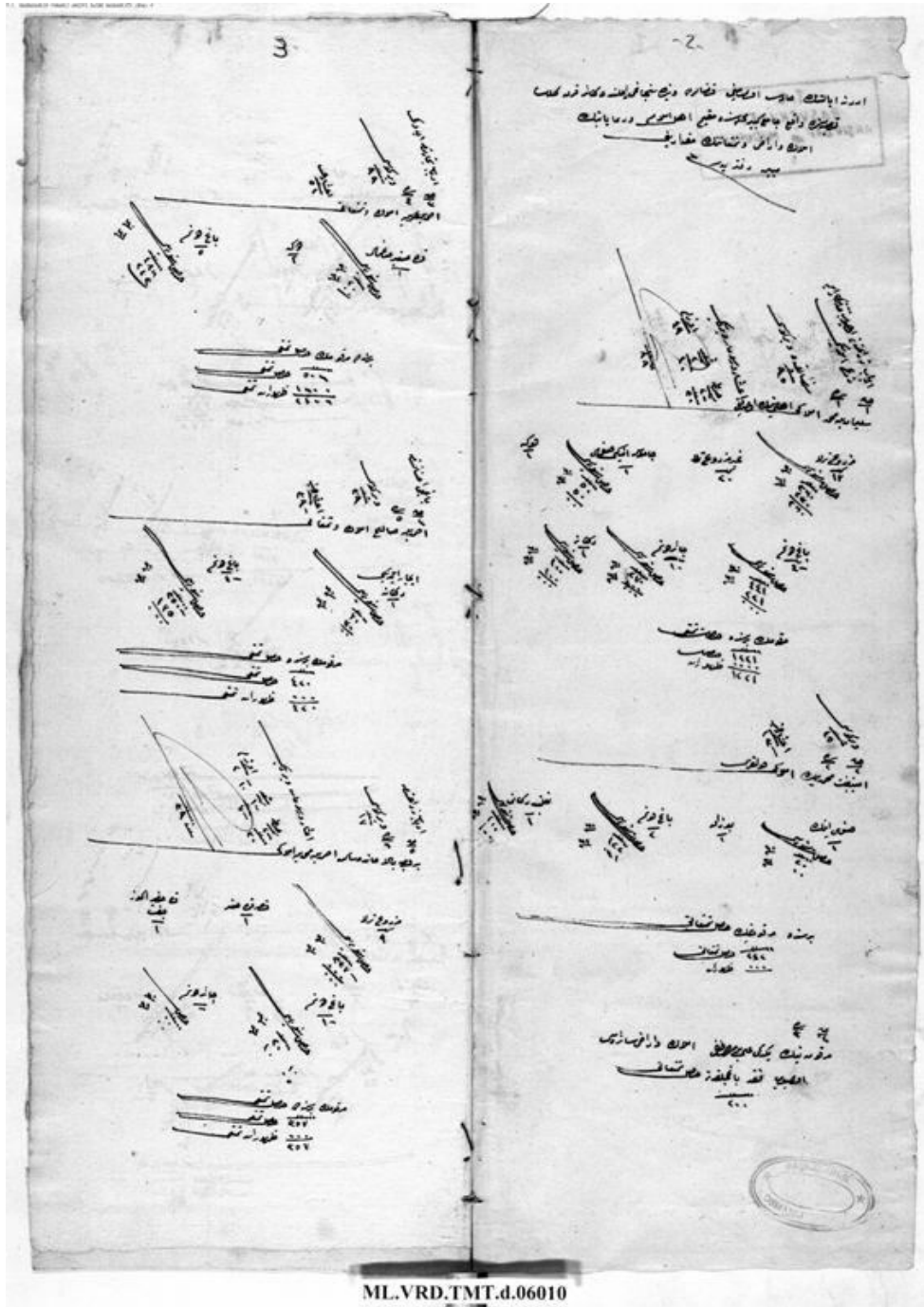
Kısır inek (re's)1 Dana (re's)1 Samal ağnam (re's)9
Hasılat-ı senevisi 60 senesi 72 kuruş
Sağmal Keçi (re's)2 Kısır Ağnam(re's)10 Kısır
Keçi(re's)8
Hasılat-ı senevisi 60 senesi 12 Hasılat-ı senevisi 60 senesi 50
Hasılat-ı senevisi 60 senesi 8
Kısırak 2 iğdiş(re's)1 Kısır Camuş (re's)1
Merkumun bir senede temettu
957
270

1227

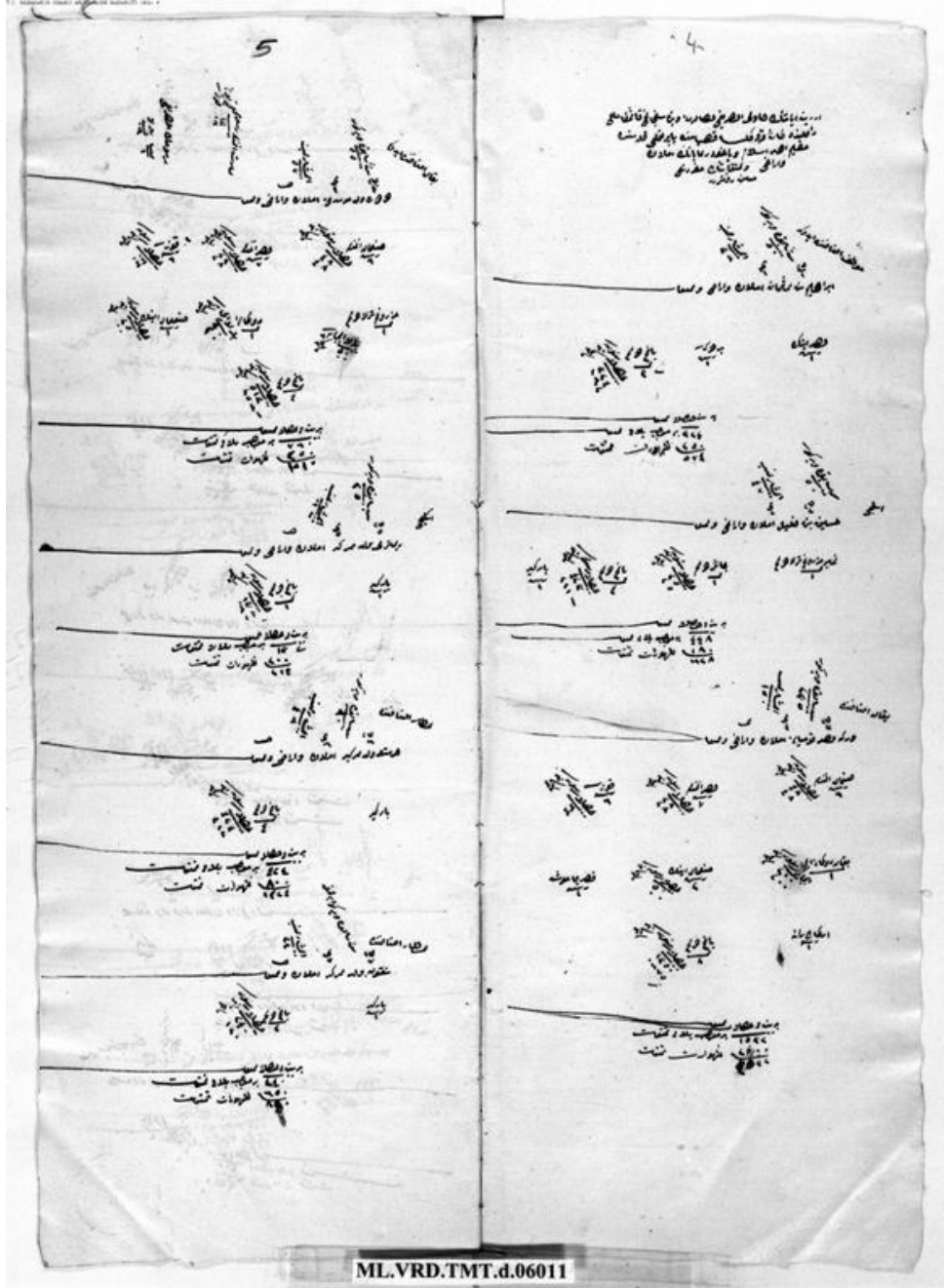
EK 2:Karakaş Mahallesi Temettuat Defteri Örneği

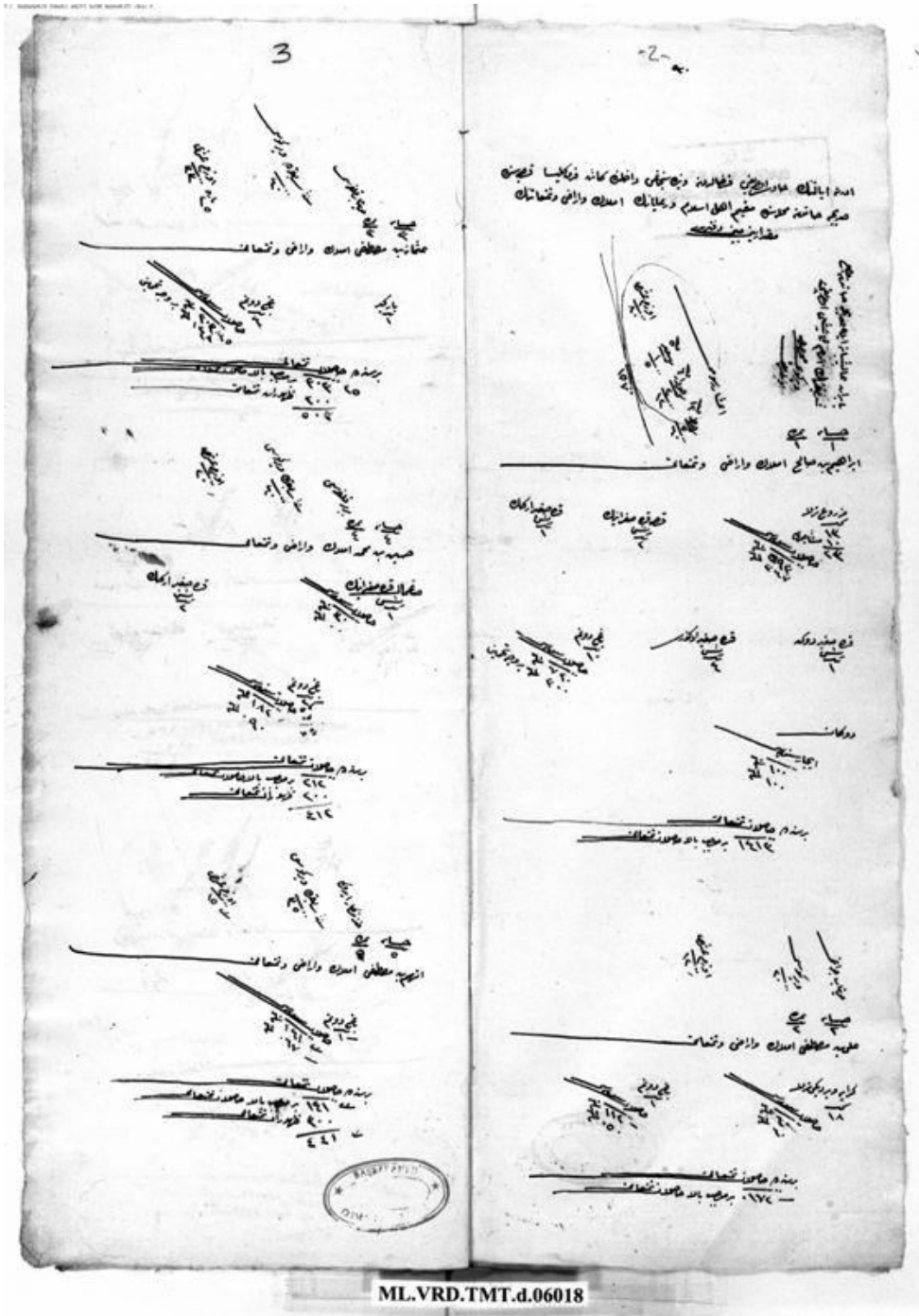
Cami-i Kebir Mahallesi Temettuat Defteri Örneği

Yapraklı Mahallesi Temettuat Defteri Örneği

Hatice Hatun Mahallesi Temettuat Defteri Örneği

ML.VRD.TMT.d.06018

Ermeni Mahallesi Köyü Temettuat Defteri Örneği

